

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
MINISTRIA E TURIZMIT
DHE MJEDISIT

Plani Kombëtar i Përshtatjes së Shqipërisë

Raporti i parë i Progresit

Mars 2023

Ministria e Turizmit dhe Mjedisit

© Qeveria e Shqipërisë, 2023

Raporti i Parë i Progresit të Planit Kombëtar të Përshtatjes së Shqipërisë

Foto: iStock

Mirënjohje

Ky raport përfaqëson Raportin e parë të progresit të Shqipërisë në zbatimin e Planit Kombëtar të Përshtatjes (PKP). Ky raport është koordinuar nga znj. Eneida Rabdishta, Eksperte për Ndryshimet Klimatike në Ministrinë e Turizmit dhe Mjedisit në bashkëpunim të ngushtë me projektin e PNUD-it “Avancimi i Planifikimit të Shqipërisë për Përshtatjen Afatmesme dhe Afatgjatë Nëpërmjet Zhvillimit të një procesi të Planifikimit Kombëtar të Përshtatjes (NAP)”, me mbështetjen financiare të NAP Global Network.

This project is undertaken with the financial support of:
Ce projet a été réalisé avec l'appui financier de :

Secretariat hosted by:
Secrétariat hébergé par :

Përmbledhje Ekzekutive

Ky raport paraqet rishikimin e parë të progresit të Shqipërisë në zbatimin e Planit Kombëtar të Përshtatjes (PKP). Synimi kryesor është të ndihmojë politikëbërësit në kuptimin e përpjekjeve të vazhdueshme të Shqipërisë për përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike. Kjo përfshin një analizë të arritjeve, njohurive të fituara dhe sfidave të hasura gjatë 4 viteve të para të zbatimit të PKP-së (2019–2023), duke ofruar kështu të dhëna të vlefshme për rishikimin e tij në të ardhmen. Qëllimi i përgjithshëm i këtij raport progresi është të kontribuojë në vizionin e një Shqipërie rezistente ndaj ndryshimeve klimatike.

PKP është komponenti përshtatës i Strategjisë Kombëtare të Ndryshimeve Klimatike (SKKK), e cila është miratuar me Vendimin e Këshillit të Ministrave nr. 466 më 3 korrik 2019. PKP-ja përfshin 15 veprime prioritare (shih Kutinë 1) që përmban 118 masa përshtatëse dhe 23 synime që do të zbatohen deri në vitin 2035. Objektivat kryesore të Raportit të Parë të Progresit janë:

- Monitorimi i statusit të zbatimit të veprimeve prioritare të PKP-së,
- Gjurmimi i progresit në integrimin e ndryshimeve klimatike në dokumentet e politikave sektoriale,
- Vlerësimi i procesit të PKP-së,
- Të mësuarit rreth procesit të PKP-së dhe
- Përmbushja e kërkesavë të raportimit sipas Konventës Kuadër të Kombeve të Bashkuara për Ndryshimet Klimatike dhe Marrëveshjes së Parisit.

Statusi i zbatimit të PKP-së

Gjatë harkut kohor prej 4 vitesh, nga viti 2019 deri në vitin 2023, zbatimi i PKP-së në Shqipëri regjistroi nivele të ulëta të zbatimit të përgjithshëm në të gjitha Masat Prioritare (MP). Nga 118 masa të planifikuara përshtatëse, vetëm 15% u kryen brenda kësaj periudhe. Për më tepër, 22% e të gjitha masave nuk kishin filluar ende. Kjo mungesë zbatimi u raportua kryesisht në MP 4, 7 dhe 9.

Rreth 69% e të gjitha masave kanë filluar të zbatohen. Vetëm MP 15 u raportua si i përfunduar plotësisht.

Vlen të përmendet se zbatimi aktiv kryesisht ka ndodhur nga fundi i vitit 2021 e tutje. Kjo vonesë vjen kryesisht për shkak të tërmetit të vitit 2019, i cili devijoi fondet drejt përpjekjeve për rindërtim, dhe ndërprerjeve të rëndësishme të rimëkëmbjes pas pandemisë COVID-19 në 2020 dhe 2021.

KUTIA 1- Shqipëria, 15 Masa Prioritare

VP 1: Drejtimi i procesit të përshtatjes në Shqipëri

VP 2: Nisma integruese gjithëpërfshirëse

VP 3: Gatishmëria financiare për klimën

VP 4: Sistemi i monitorimit të zbatimit të PKP-se

VP 5: Nisma për informim dhe përfshirje të publikut

VP 6: Nisma për ngritjen e kapaciteteve për përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike

VP 7: Ujitje, kullim dhe mbrojtje nga përmbytje, me aftësi ripërtëritëse kundrejt ndryshimeve të klimës

VP 8: Menaxhimi i integruar i burimeve ujore

VP 9: Përshtatja në sektorin bujqesor

VP 10: Nxitja e zbatimit të strategjisë së përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike për sektorin e shëndetësisë

VP 11: Plan i integruar ndërsektorial për Zonën Bregdetare

VP 12: Nisma për përshtatje në nivel bashkie

VP 13: Përshtatja në turizëm

VP 14: Rritja e nivelit të gatishmërisë së mbrojtjes civile dhe të zvogëlimit të rrezikut të fatkeqësive natyrore

VP 15: Ndërtimi për Rikuperimin e Lagunës Kune-Vaini nëpërmjet Adaptimit me bazë Ekosistemin.

Kompleksiteti i masave

Vlerësimi i masave mori parasysh tre faktorë: kompleksitetin ¹e masave të përshkruara në PKP, burimet financiare të nevojshme për zbatimin e tyre dhe ndikimet e tyre.

U vu re një shkallë e ndryshme kompleksiteti përgjatë masave të PKP-së. Rreth 40% e masave u vlerësuan si të mesme në kompleksitet, ndërsa 33.7% u klasifikuan si shumë komplekse. Pjesa e mbetur prej 26.3% rezultoi të ishte me kompleksitet të ulët.

VP-të me më shumë masa të vlerësuara me kompleksitet të ulët përfshijnë VP 1, VP 5 dhe VP 6. Aktivitetet e tyre përfshijnë kryesisht rritjen e kapaciteteve, takimet/konferencat për klimën dhe iniciativat për rritjen e ndërgjegjësimit. Shumica e masave në VP-të e mbetura u vlerësuan si të mesme në kompleksitet, ndërsa masat më komplekse u identifikuan në VP 7, VP 9 dhe VP 14.

¹Kompleksiteti i referohet sfidave dhe ndërlikimeve të zbatimit të një mase. Ai vlerësohet duke marrë parasysh faktorë të tillë si njohuritë e specializuara të kërkuara, disponueshmëria e saj brenda Shqipërisë, risia e praktikave të përfshira dhe shkalla e koordinimit të nevojshëm ndërmjet aktorëve të ndryshëm.

Burimet e nevojshme financiare

Përsa i përket investimit financiar të kërkuar për zbatimin, zbatimi i PKP-së vlerësohet rreth 11 miliardë lekë, ekuivalente me rreth 80 milionë euro. Nga vlerësimi rezultoi se 47% e masave kërkonin një nivel të ulët burimesh (nën 240 milionë lekë). 29,46% kërkonin një nivel mesatar investimi (nga 240 milionë lekë deri në 1 miliardë lekë), ndërsa pjesa e mbetur prej 23,48% kërkonte një nivel të lartë burimesh financiare për zbatimin (mbi 1 miliardë lekë).

VP me kosto më të ulët janë VP 1, VP 3 dhe VP 6. VP që kërkojnë burime të rëndësishme financiare janë VP 9, VP 12, VP 13 dhe VP 14.

Ndikimi i masave

Gjatë ekzaminimit të ndikimit të këtyre masave në reduktimin e rrezikut klimatik, 40% e masave kishin një ndikim të ulët. Këtu kryesisht përfshihen veprime të tilla si organizimi i workshope dhe takimeve, rritja e kapaciteteve, forcimi i strukturave qeverisëse, prodhimi i materialeve promovuese dhe iniciimi i fushatave ndërgjegjësuese dhe ngjarjeve edukative. Vetëm 27% e masave kishin potencialin për të kontribuar drejtpërdrejt në uljen e rrezikut klimatik. Kjo u vu re në VP që parashikojnë ndërtim infrastrukture ose ekosistemeve rezistente.

VP 7, 9, 14 dhe 15 kanë ndikimin më të lartë të drejtpërdrejtë në reduktimin e rrezikut, të cilat janë vlerësuar me 7 deri në 10 pikë. VP me kontributin më të ulët të mundshëm në reduktimin e rrezikut klimatik përfshijnë VP 1, VP 2, VP 3, VP 4 dhe VP 6.

Kontributi i Ndërhyrjeve Shtesë për Përshtatjen

Disa ndërhyrje shtesë përshtatëse që nuk përfshihen në PKP kanë dhënë kontribut të drejtpërdrejtë pozitiv. Një listë me 35 projekte të ndërmarra nga institucionet qeveritare, sektori privat dhe komuniteti i organizatave joqeveritare ku përfshihen nëntë projekte rajonale, 11 projekte të ndërkufitare, 10 projekte kombëtare dhe pesë projekte/aktivitete të drejtuara nga organizata joqeveritare. Projektet mbulojnë fusha të tilla si politika e përshtatjes, përafrimi i strategjive, vlerësimi i cenueshmërisë, zbatimi lokal, reduktimi i rrezikut nga fatkeqësitë (DRR) dhe menaxhimi, mbrojtja nga moti ekstrem, rritja e kapaciteteve dhe rritja e ndërgjegjësimit.

Ndërgjegjësimi dhe njohja e PKP-së

Një pjesë e mirë, rreth 83% e palëve të interesuara raportuan se ishin në dijeni të dokumentit të PKP-së dhe VP-ve për të cilat është përgjegjës institucioni/agjencia e tyre. Vetëm 37% raportuan se i njihnin 15 VP-të e përfshira në dokumentin e PKP-së, ndërsa 16% nuk kishin dëgjuar kurrë për PKP-në. Kjo vjen si pasojë e rekrutimit të punonjësve të rinj që nuk janë të përfshirë në procesin e hartimit të PKP-së dhe/ose komunikimit të kufizuar pas miratimit të dokumentit.

Arritjet dhe sfidat kryesore

Sukseset e dukshme të zbatimit të PKP-së përfshinin ri-aktivizimin e Grupit Ndërministror të Punës për Ndryshimet Klimatike, përfshirjen e ndryshimeve klimatike në dokumente të tjera strategjike dhe përmirësimin e aksesit në financimin e klimës. Sfidat përfshinin mungesën e kapaciteteve të

përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike dhe mungesën e njohurive, kufizimet buxhetore dhe kufizimet e burimeve njerëzore, ndikimi i tërmetit dhe pandemisë COVID-19 dhe integrimi i një agjende gjithëpërfshirëse.

Rekomandime

Raporti përfundon me rekomandimet prioritare për PKP-në e ardhshme. Ku përfshihen:

1. **Politika, planifikimi dhe zbatimi i përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike** . Krijimi i një qeverisjeje të mirëstrukturuar, me burime dhe *fuqizim institucional* për zbatimin e PKP-së.
2. **Financimi për PKP** . Hartimi dhe zbatimi i një plani efektiv për mobilizimin e burimeve financiare, njerëzore dhe teknologjike për të mbështetur zhvillimin e PKP-së.
3. **Monitorimi dhe vlerësimi** . Zhvillimi dhe zbatimi i një kuadri efektiv dhe efikas monitorimi dhe vlerësimi për PKP-në e re.
4. **Rritja e ndërgjegjësimit**. Zhvillimi dhe zbatimi i kurikulave për edukimin dhe komunikimin e politikave të përshtatjes për të mbështetur zbatimin e PKP-së.
5. **Angazhimi i palëve të interesuara**. Rritja e mbështetjes për veprimet përshtatëse të udhëhequra nga sektori privat.

Tabela e Përmbajtjes

Përmbledhje Ekzekutive.....	iii
Statusi i zbatimit të PKP-së	iii
Kompleksiteti i masave	iv
Burimet e nevojshme financiare.....	v
Ndikimi i masave	v
Kontributi i Ndërhyrjeve Shtesë për Përshtatjen.....	v
Ndërgjegjësimi dhe njohja e PKP-së	v
Arritjet dhe sfidat kryesore	v
Rekomandime	vi
Lista e tabelave	ix
Lista e figurave	ix
Lista e kutive	ix
Lista e shkurtesave.....	x
1.0 Hyrje.....	1
1.1 Procesi i PKP-së së Shqipërisë.....	1
1.2 Konteksti i politikës.....	3
1.3 Konteksti i Raportimit të Progresit.....	4
2. 0 Objektivat e Raportit të Progresit	5
3.0 Metodologjia për Përgatitjen e Raportit të Parë të Progresit	6
3.1 Rishikimi i literaturës	6
3.2. Qasja e Angazhimit të Palëve të Interesit	6
3.3 Mbledhja e të dhënave	7
3.4 Kriteret për statusin e zbatimit të masave të PKP-së	7
3.5 Kriteret për Vlerësimin e Masave të PKP-së	8
3.6 Kriteret për Vlerësimin e Efektivitetit të Zbatimit të PKP	8
4.0 Rezultatet.....	9
4.1 Statusi i zbatimit të 15 Veprimeve Prioritare dhe 118 Masave Përshtatëse të PKP-së së Shqipërisë.....	9
4.2 Vlerësimi i Masave Përshtatëse në PKP	12
4.2.1 Vlerësimi i masave të ndara sipas VP-e	13
4.3 Progresi në arritjen e Qëllimeve, Objektivave dhe Treguesve të PKP-së	16
4.4 Masa të tjera për përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike të zbatuara	17

4.4.1 Mësimet e nxjerra nga analiza e projekteve të përshtatjes	21
4.4.2 Rekomandime për prioritizimin e projekteve të adaptimit	23
5.0 Menaxhimi adaptiv, mësimi dhe gjetjet kryesore	25
5.1 Njohuri të përgjithshme dhe sektoriale për PKP-në	25
5.2 Efektiviteti i Zbatimit të PKP.....	27
5.3 Pikat kryesore gjatë zbatimit të PKP	29
5.4 Sfidat	29
6.0 Përfshirja e përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike në politika/plane/strategji.....	32
7.0 Kontributi i PKP-së në reduktimin e cenueshmërisë dhe ndërtimin e kapaciteteve adaptive	35
8.0 Përfundime dhe rekomandime	36
9.0 Anekset.....	40
A. Lista e institucioneve dhe individëve të intervistuar	40
B. Lista e 15 VP-e të Shqipërisë dhe 31 Objektivave.....	41
C. Dokumentet kombëtare, rajonale dhe sektoriale të shqyrtuara për këtë raport të progresit	45
D. Pyetësor për palët e interesuara	47
E. Statusi i Zbatimit të Masave Përshtatëse të PKP-së nga VP.....	48
Masat Raportuar si të përfunduara - PKP-ja e Shqipërisë, 2019–2023	48
Masat e raportuara si të përfunduara pjesërisht – PKP e Shqipërisë, 2019-2023.....	50
Masat e raportuara si në vazhdim – PKP e Shqipërisë, 2019-2023	50
F. Lista e projekteve të tjera të përshtatjes	53
G. Metodologjia për integrimin e përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike në politika/plane/strategji	61
01. Cila është shkalla e integrit të çështjeve të përshtatjes në Strategjinë Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim (SKZHI) 2014-2020?	61
02. Cila është shkalla e integrit të çështjeve të përshtatjes në strategjitë sektoriale përkatëse?	61

Lista e tabelave

Tabela 1. Kriteret për statusin e zbatimit të masave të PKP	7
Tabela 2. Kriteret për vlerësimin e masave të PKP	8
Tabela F1. Projektet e dimensionit rajonal	53
Tabela F2. Projektet e dimensionit ndërkufitar	55
Tabela F3. Projektet e dimensionit kombëtar	57
Tabela F4. Projektet e drejtuara nga OJQ-të	60

Lista e figurave

Figura 1. Statusi i zbatimit të 118 masave përshtatëse në PKP të Shqipërisë	11
Figura 2. Statusi i zbatimit (%) për 15 VP-të e PKP-së së Shqipërisë, 2019-2023	12
Figura 3. Kategorizimi i kompleksitetit të masave, intensiteti i burimeve dhe ndikimi	13
Figura 4. Vlerësimi i kompleksitetit të masave të ndara sipas VP-e – PKP-ja e Shqipërisë 2019-2023	14
Figura 5. Vlerësimi i burimeve financiare të masave të ndara sipas VP – PKP Shqipëri 2019-2023	15
Figura 6. Kategorizimi i lidhjes/ndikimit të VP-ve me reduktimin e rrezikut, i ndarë sipas VP në PKP-në e Shqipërisë 2019–2023	16
Figura 7. Palët e interesuara dhe pjesëmarrja në zhvillimin e PKP	25
Figura 8. Përgjigjet ndaj pyetjes "Sa mirë i njihni qëllimet dhe masat e PKP-së, duke përfshirë veprimet prioritare që lidhen me institucionin tuaj?"	26
Figura 9. Njohuritë e palëve të interesuara për dokumentin e PKP në sektorin e tyre	27
Figura 10. Niveli i efektivitetit në mbështetjen e zbatimit të PKP	27

Lista e kutive

Kutia ES1. PKP - Shqipëri, 15 VP	Error! Bookmark not defined.
Kutia 1. PKP - Shqipëri, 15 VP	Error! Bookmark not defined.
Kutia 2. SKNK, gjashtë prioritete strategjike për veprimin e ndryshimeve klimatike	3

Lista e shkurtesave

PNK	Përshtatja ndaj ndryshimeve klimatike
OSHC	Organizata e shoqërisë civile
ZRF	Zvogëlimi i rrezikut nga fatkeqësitë
EbA	Përshtatja e bazuar në ekosistemin
BE	Bashkimi Evropian
FAO	Organizata e Kombeve të Bashkuara për Ushqimin dhe Bujqësinë
GCF	Fondi i Gjellbër i Klimës
GEF	Fondi Global i Mjedisit GEF
GIZ	Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit
IGJEO	Instituti i Gjeoshkencave
GNPNK	Grupi Ndërmnistror i Punës për Ndryshimet Klimatike
INSTAT	Instituti i Statistikave
M&V	Monitorimi dhe vlerësimi
MOT	Ministria e Turizmit dhe Mjedisit
PKP	Plani Kombëtar i Përshtatjes
SKNK	Strategjia Kombëtare e Ndryshimeve Klimatike
NDC	Kontributi Kombëtar i Përcaktuar
OJQ	Organizatë jo-qeveritare
SKZHI	Strategjia Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim
OECD	Organizata për Bashkëpunim dhe Zhvillim Ekonomik
VP	Veprim Prioritar
PMBU	Plan i menaxhimit të basenit ujor
UNDP	Programi i Kombeve të Bashkuara për Zhvillim
UNFCCC	Konventa Kuadër e Kombeve të Bashkuara për Ndryshimet Klimatike

1.0 Hyrje

Republika e Shqipërisë ndodhet në Evropën Juglindore, është një komb që përballet me cenueshmëri të konsiderueshme klimatike. Ajo ka një popullsi kryesisht rurale prej 2.9 milionë banorësh (që nga viti 2019) dhe një ekonomi të mbështetur në sektorë të tillë si bujqësia, hidrocentralet dhe turizmi, të cilët janë veçanërisht të ndjeshëm ndaj efekteve negative të ndryshimeve klimatike. Frekuenca dhe ashpërsia e shtuar e ngjarjeve ekstreme të motit, si përmytjet shkatërruese nga reshjet e dendura dhe periudhat e zgjatura të thatësisë që kërcënojnë jetesën, bujqësinë dhe burimet ujore, nënvizojnë kërcënimet thelbësore me të cilat përballet Shqipëria për shkak të ndryshimeve klimatike.

1.1 Procesi i PKP-së së Shqipërisë

Në përgjigje të sfidave në rritje që vijnë nga ndryshimi klimatik, Qeveria e Shqipërisë nisi procesin e saj afatgjatë të Planit Kombëtar të Përshtatjes (PKP) në 2015. Procesi i PKP-së, i zhvilluar në përputhje me udhëzimet teknike të Konventës Kuadër të Kombeve të Bashkuara për Ndryshimet Klimatike (UNFCCC), synon të rrisë qëndrueshmërinë afatgjatë të Shqipërisë ndaj klimës dhe të organizojë bashkëpunim efektiv midis aktorëve të ndryshëm si ministritë, njësitë e qeverisjes vendore, agjencitë, sektori privat, shoqëria civile dhe academia.

KUTIA 1- Shqipëria, 15 Masa Prioritare

VP 1: Drejtimi i procesit të përshtatjes në Shqipëri

VP 2: Nisma integruese gjithëpërfshirëse

VP 3: Gatishmëria financiare për klimën

VP 4: Sistemi i monitorimit të zbatimit të PKP-se

VP 5: Nisma për informim dhe përfshirje të publikut

VP 6: Nisma për ngritjen e kapaciteteve për përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike

VP 7: Ujitje, kullim dhe mbrojtje nga përmytje, me aftësi ripërtëritëse kundrejt ndryshimeve të klimës

VP 8: Menaxhimi i integruar i burimeve ujore

VP 9: Përshtatja në sektorin bujqësor

VP 10: Nxitja e zbatimit të strategjisë së përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike për sektorin e shëndetësisë

VP 11: Plan i integruar ndërsektorial për Zonën Bregdetare

VP 12: Nisma për përshtatje në nivel bashkie

VP 13: Përshtatja në turizëm

VP 14: Rritja e nivelit të gatishmërisë së mbrojtjes civile dhe të zvogëlimit të rrezikut të fatkeqësive natyrore

VP 15: Ndërtimi për Rikuperimin e Lagunës Kune-Vaini nëpërmjet Adaptimit me bazë Ekosistemin.

Ministria e Turizmit dhe Mjedisit e udhëheq këtë proces nëpërmjet Grupit Ndërmnistror të Punës për Ndryshimet Klimatike (GNPNK), i krijuar në vitin 2014, me synimin për të përafuar procesin e PKP-së me proceset e tjera të planifikimit kombëtar dhe për të siguruar përfshirje të lartë politike. PKP përshkruan 15 VP (shih Kutinë 1), 118 masa përshtatëse dhe 23 objektiva që do të zbatohen gjatë 15 viteve (deri në 2035) dhe synojnë adresimin e dobësive në sektorë si bujqësia, turizmi dhe energjia.

Një fokus të procesit të PKP-së është integrimi i planifikimit dhe zhvillimit të përshtatjes, duke siguruar koherencë dhe duke adresuar nevojën për përshtatje në të gjitha burimet e nevojshme financiare. Procesi është gjithashtu i orientuar drejt përmirësimit të menaxhimit të rrezikut klimatik, ku VP-të shërbejnë si ndërhyrje për të reduktuar rreziqet klimatike, identifikimin e pikave hyrëse në proceset ekzistuese kombëtare dhe sigurimin e financimit nga burimet publike dhe private kombëtare dhe ndërkombëtare.

Procesi i PKP-së në Shqipëri u mbështet përmes Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) nga nisma e Përshtatjes ndaj Ndryshimeve Klimatike në Ballkanin Perëndimor. Programi i Kombeve të Bashkuara për Zhvillim (UNDP) dhe BE-ja bashkëpunuan gjithashtu në procesin e zhvillimit të PKP-së për të siguruar koherencë me proceset e mëparshme dhe të tjera në vazhdim që kanë lidhje me përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike. Për zhvillimin e PKP-së janë ndërmarrë hapat e mëposhtëm:

- **Nisja:** Procesi i PKP-së filloi zyrtarisht më 19 shkurt 2015.
- **Workshopi i parë:** Në workshop u përdor mjeti i Inventarizimit për Planifikimin Kombëtar të Përshtatjes (SNAP), i cili çon në një analizë të Përparësive, Dobësive, Mundësive dhe Kërcënimeve (SËOT).
- **Vlerësimi i cenueshmërisë:** Janë përdorur vlerësime të mëparshme të cenueshmërisë, si ai i kryer për Komunikimin Dytë Kombëtar për UNFCCC (2009) dhe studime specifike të cenueshmërisë për sektorin e bujqësisë (2013), shëndetit (2011) dhe energjisë (2009).
- **Organizimi i procesit:** Takimi i datës 10 qershor 2015, përshkroi detyrat, afatet kohore dhe përgjegjësitë e procesit të PKP-së. Procesi i hartimit u sqarua më tej në një takim të GNPNK-së më 8 shtator 2015.
- **Përkufizimi i qëllimeve dhe treguesve:** GNPNK përcaktoi qëllimet dhe treguesit e PKP-së në një takim më 27 nëntor 2015.
- **Drafti i parë:** Drafti i parë i PKP-së u diskutua dhe u rishikua gjatë një takimi të GNPNK më 28 prill 2016.
- **Trajnim mbi politikat për ndryshimet klimatike :** Nga data 13 deri më 15 korrik 2016, u zhvillua një sesion trajnimi për Ministrinë e Mjedisit dhe Agjencinë Kombëtare të Mjedisit, me fokus strategjitë e zbatimit dhe zhvillimin e një sistemi monitorimi dhe vlerësimi për PKP-në.
- **Workshop mbi financimin e klimës :** Më 21 tetor 2016, u organizua një seminar për të eksploruar burimet e mundshme të financimit për zbatimin e PKP-së dhe për të paraqitur dokumentin e financimit të PKP-së.

1.2 Konteksti i politikës

Me nënshkrimin nga qeveria të Marrëveshjes së Parisit (Nju Jork, 22 Prill 2016), Shqipëria hyri në epokën e re të politikës ndërkombëtare të klimës, duke iu bashkuar angazhimit global për të kufizuar rritjen e temperaturës globale nën 2°C, mundësisht në 1.5°C, mbi nivelet para-industriale.

Në korrik 2019, Shqipëria miratoi një Strategji Kombëtare të Ndryshimeve Klimatike (NCCS), e cila është politika themelore e vendit për klimën. Ai shërben si një udhërrëfyes drejt një ekonomie me karbon të ulët dhe për të lejuar një përgjigje përshtatëse të gjeneratave të ardhshme me kosto të arsyeshme mjedisore, ekonomike dhe sociale. Vizioni i saj është i fokusuar në tre komponentët kryesorë të ndryshimeve klimatike në Shqipëri: zbutjen, përshtatjen dhe zhvillimin e qëndrueshëm. PKP-ja është komponenti përshtatës i Strategjisë Kombëtare për Ndryshimet Klimatike.

Në ndjekjen e komponentëve të sipërpërmendur, janë identifikuar prioritetet specifike strategjike (PS) (shih Kutinë 2). Për sa i përket përshtatjes, PKP-ja kontribuon në përmbushjen e prioriteteve 3 deri në 6 të SKNK.

Kutia 2. SKNK, gjashtë prioritetet strategjike

SP.1 Sigurimi i një zhvillimi të qëndrueshëm të ekonomisë në përputhje me rrugët e shkarkimit GES të përcaktuara në Strategji, dhe ecja drejt një objektivit për gjithë ekonominë, për të cilin kontribuojnë të gjithë sektorët;

SP.2 Ngritja e një sistemi monitorues, raportues dhe verifikues të GES-it në përputhje me kërkesat e BE-së;

SP.3 Forcimi i kapacitetit të institucioneve përkatëse dhe bashkëpunimit ndërinstitucional për trajtimin e çështjeve të ndryshimit të klimës;

SP.4 Përmirësimi i ndryshimeve klimatike në planifikimin strategjik sektorial;

SP.5 Forcimi i kapacitetit dhe ndërgjegjësimi mbi çështjet e ndryshimeve klimatike;

SP.6 Afrimi me kuadrin ligjor të BE-së për ndryshimin e klimës në gjithë sektorët

Megjithatë, në planin afatgjatë, procesi i PKP-së në Shqipëri synon të reduktojë dëmet nga përmbytjet, të përmirësojë aftësinë e bujqësisë për t'u rikuperuar nga përmbytjet dhe të sigurojë ujë të pijshëm cilësor pavarësisht nga ndikimet e ndryshimeve klimatike.

Projekti i Fondit të Gjellbër të Klimës (GCF) Përparimi i Planifikimit të Shqipërisë për Përshtatjen Afatmesme dhe Afatgjatë Nëpërmjet Zhvillimit të një procesi të Planifikimit Kombëtar të Përshtatjes (NAP) është krijuar për të ndihmuar Qeverinë e Shqipërisë të rrisë kapacitetin e saj për të trajtuar dobësitë e vendit ndaj ndryshimeve klimatike. Në mënyrë të veçantë, projekti do të mbështesë procesin kombëtar të përshtatjes në Shqipërisë ku priten rezultatet e mëposhtme:

- Rezultati 1: Forcimi i një mandati kombëtar, strategjie dhe mekanizmi drejtues që fokusohet në vlerësimin dhe adresimin e boshllëqeve të kapaciteteve (veçanërisht në sektorët prioritarë të turizmit, zhvillimit urban, bujqësisë, transportit dhe energjisë).

- Rezultati 2: Hartimi i dokumentit “Plani Kombëtar i Përshtatjes” dhe plani i veprimit për zbatimin e tij.
- Rezultati 3: Zhvillimi i strategjive të financimit, monitorimit dhe vlerësimit për të siguruar që kapacitetet dhe opsionet e financimit janë institucionalizuar për qëndrueshmërinë afatgjatë të planifikimit të përshtatjes përtej jetës së projektit.

1.3 Konteksti i Raportimit të Progresit

Strategjia Kombëtare e Ndryshimeve Klimatike (SKNK) dhe PKP theksojnë rëndësinë e një sistemi efektiv monitorimi dhe vlerësimi (M&V). Një sistem i tillë shërben si një mjet instrumental për të ti dhënë palëve të interesuara, politikëbërësve, sektorit privat dhe shoqërisë civile njohuritë e nevojshme rreth kontekstit lokal për vendimmarrje dhe planifikim të informuar. Rrjedhimisht, SKNK propozon krijimin e një kuadri M&V. Raporti i progresit duhet të përfshijë elementët kryesorë të mëposhtëm:

- monitorimin e zbatimit të masave të dakorduara;
- vlerësimin e progresit dhe pengesave për arritjen e qëllimeve dhe VP-e sektoriale;
- vlerësimi i efektivitetit të tij në reduktimin e dobësive dhe emetimeve të gazeve serrë (GHG);
- krijimi i një mundësie për të mësuar dhe menaxhim përshtatës;
- propozimin e rekomandimeve për hapat dhe masat e ardhshme; dhe
- përmbushjen e kërkesave kombëtare të UNFCCC-së për raportim.

Kjo qasje është në përputhje me nenin 7 të Marrëveshjes së Parisit të UNFCCC, i cili thotë se secila palë duhet të "monitorojë, vlerësojë dhe të mësojë nga politikat, planet, programet dhe veprimet e përshtatjes". Nëpërmjet mbështetjes nga Rrjeti Global i NAP, Shqipëria paraqiti PKP-në e saj të parë në UNFCCC në tetor 2021 dhe aktualisht është e angazhuar në monitorimin e zbatimit dhe vlerësimin e efektivitetit të tij.

Ky raport paraqet rishikimin e parë të progresit të Shqipërisë në zbatimin e PKP-së. Synimi kryesor është të ndihmojë politikëbërësit në kuptimin e përpjekjeve të vazhdueshme të Shqipërisë për përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike. Kjo përfshin një analizë të arritjeve, njohurive të fituara dhe sfidave të hasura gjatë 4 viteve të para të zbatimit të PKP-së (2019–2023), duke ofruar kështu të dhëna të vlefshme për rishikimin e tij në të ardhmen. Qëllimi i përgjithshëm i këtij raport progresi është të kontribuojë në vizionin e një Shqipërie elastike ndaj ndryshimeve klimatike.

Gjetjet e këtij raporti do të përfshihen gjithashtu në projektin GCF gjatë fazës së hartimit të kornizës së M&V. Ai do të ofrojë rekomandime dhe do të dokumentojë mësimet dhe përvoja që do të përmirësojnë rishikimin e dokumentit të PKP-së të planifikuar për vitin 2024.

Së fundi, si një vend kandidat për anëtarësim në BE, Shqipëria po përshtat në mënyrë aktive legjislacionin e saj kombëtar për të përmbushur standardet e BE-së. Strategjia e BE-së e Komisionit Evropian për Përshtatjen ndaj Ndryshimeve Klimatike, e prill 2013, ka qenë e rëndësishme në drejtimin e procesit të PKP-së. Në këtë kontekst, përgatitja e këtij raport progresi u përpoq të ruante përafrimin dhe koherencën midis metodologjisë së përdorur për monitorimin e zbatimit të VP-e në kuadër të PKP-së dhe angazhimeve të marra në nivel rajonal.

2. 0 Objektivat e Raportit të Progresit

Për të siguruar që PKP-ja e Shqipërisë është efektive dhe e qëndrueshme me kalimin e kohës, është e rëndësishme të monitorohet rregullisht progresi i tij. Qëllimi i kësaj detyre është të gjurmojë ecurinë e përgjithshme të procesit të PKP-së. Kjo do të thotë duke u fokusuar në mënyrë eksplicite në procesin dhe monitorimin e zbatimit të VP-e duke matur arritjet në zbatimin e politikave, planeve, ndërhyrjeve dhe investimeve të lidhura me përshtatjen. Qëllimi është të krahasohen rezultatet aktuale kundrejt objektivave fillestarë që u përcaktuan gjatë zhvillimit të PKP-së, duke vlerësuar nëse kapacitetet e nevojshme janë të vendosura për zbatimin e planit dhe gjurmimi i progresit në integrimin e ndryshimeve klimatike në dokumentet strategjike sektoriale dhe planifikimin buxhetor.

Ky raport progresi do të mbështesë Ministrinë e Turizmit dhe Mjedisit për të arritur pesë objektivat kryesore:

- monitorojë zbatimin e Veprimeve Prioritare të Planit Kombëtar të Përshtatjes;
- gjurmojë progresin për përfshirjen e ndryshimeve klimatike në dokumentet e politikave sektoriale ;
- të vlerësojë procesin e PKP-së ;
- të mësojnë rreth procesit të PKP-së; dhe
- përmbushin kërkesat e raportimit sipas UNFCCC dhe Marrëveshjes së Parisit.

3.0 Metodologjia për Përgatitjen e Raportit të Parë të Progresit

Metodologjia e përdorur për përgatitjen e Raportit të Parë të Progresit u hartua përmes një rishikimi gjithëpërfshirës të literaturës, një procesi me pjesëmarrje të palëve të interesuara dhe mbledhjes së të dhënave të kryera në dy faza. U identifikuan *kriteret* për të karakterizuar statusin e zbatimit të masave të PKP-së, kategorizimin e tyre dhe mënyrën e vlerësimit të efektivitetit të tyre. Këto kritere u bazuan në qasjen e ndërmarrë nga Grenada në raportin e saj të progresit të PKP-së.²

3.1 Rishikimi i literaturës

Përgatitja e këtij raport progresi filloi me një rishikim të gjerë të literaturës, duke përfshirë dokumente kyçe si Plani Kombëtar i Përshtatjes, Kontributi kombëtar i përcaktuar (NDC), Komunikimet Kombëtare e të tjera. Një listë e dokumenteve kryesore kombëtare, rajonale dhe specifike të shqyrtuara mund të gjendet në Shtojcën C. Burime të tjera të konsideruara përfshijnë portalin Evropian të Informacionit dhe Vëzhgimit të Mjedisit, Bankën Botërore, Organizatën për Bashkëpunim Ekonomik dhe Zhvillim. OECD), Organizata e Kombeve të Bashkuara për Ushqimin dhe Bujqësinë (FAO) dhe GIZ, ndër të tjera.

3.2. Qasja e Angazhimit të Palëve të Interesit

Për të siguruar angazhim gjithëpërfshirës të palëve të interesuara në raportimin e progresit të PKP-së, secila ministri ose agjenci e identifikuar kyçe caktoi pikat fokale. Kjo qasje lehtësoi përfshirjen e palëve të interesuara qeveritare dhe joqeveritare nëpërmjet konsultimeve dypalëshe, takimeve të grupeve dhe seminareve. Pjesëmarrësit përfshinin përfaqësues të GNPKNK nga ministritë kryesore si Ministria e Turizmit dhe Mjedisit (MTT), Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë, Ministria e Mbrojtjes dhe Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, ndër të tjera. Gjithashtu, palët e interesuara nga Instituti i Statistikave (INSTAT), Agjencia Kombëtare e Mjedisit, institutet kërkimore, Agjencia Kombëtare e Mbrojtjes Civile (AKMC), Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore (AMBU), Instituti i Gjeoshkencave (IGEO), Organizatat jo-qeveritare (OJQ), ekspertë vendas, partnerë zhvillimi si UNDP, GIZ, Programi i OKB-së për Mjedisin (UNEP), sektori privat, akademia (përfshirë Universitetin Politeknik të Tiranës dhe Universitetin Polis) dhe organizatat e shoqërisë civile (OSHC) u angazhuan në mënyrë aktive. (shih Aneksin 1 për listën e plotë të palëve të interesuara). Gjatë përgatitjes së raportit janë mbajtur edhe aktivitete për ngritjen e kapaciteteve për palët e interesuara.

U përdorën disa mjete për të angazhuar të gjithë aktorët, përfshirë vendimmarrësit. Ndër këto ishte GNPKNK, i cili u koordinua nga MTE për të lehtësuar bashkëpunimin ndërinstytucional për zbatimin e SKNK. Sipas Urdhrit të Kryeministrit nr. 155/2014, GNPKNK gjithashtu duhet të përditësojë rregullisht kryeministrin për zhvillimet në sektor. Mjetet e angazhimit përfshinin takime dypalëshe, diskutime online nëpërmjet platformave si Zoom ose Teams, dhe takime dhe intervista me institucionet kryesore. Ky proces ndihmoi në identifikimin e mangësive, nevojave dhe arritjeve të dukshme.

²Raporti i progresit i NAP i Grenadës. <https://napglobalnetëork.org/ëp-content/uploads/2022/11/napgn-en-2022-2021-2022-progress-report.pdf>

Grupet e interesit morën pjesë në takime dhe workshope ku u prezantua, diskutua dhe u vërtetua përmbajtja e raportit të progresit.

3.3 Mbledhja e të dhënave

Faza e parë e mbledhjes së të dhënave u realizua nga takimet me palët e interesuara, veçanërisht me institucionet e identifikuara në PKP për zbatimin e masave të përzgjedhura. Në total, u mbajtën konsultime me 35 punonjës nga 15 agjenci qeveritare, dy OJQ dhe dy donatorë midis 1 shtatorit dhe 31 tetorit 2022. Qëllimi ishte të vlerësohej ecuria e masave të PKP-së dhe të mblidheshin komente mbi përvojat e palëve të interesuara në zbatimin e PKP-së, perspektivat e tyre mbi 15 VP dhe sugjerimet për përditësimin e ardhshëm të PKP-së. Për të vlerësuar progresin për përmbushjen e synimeve dhe objektivave specifike që lidhen me qëllimet (shih Shtojcën B), u kërkuan të dhëna dhe informacione shtesë nga palët e përzgjedhura të interesit, duke përfshirë një pyetësor (shih Shtojcën D) për të vërtetuar përparimet e raportuara në zbatimin e PKP-ve.

Faza e dytë e mbledhjes së të dhënave përfshiu anëtarët e GNPKNK. Më 1 mars 2023 u mbajt workshopi konsultativ, ku morën pjesë 20 përfaqësues nga subjekte të ndryshme qeveritare. Sesioni shërbeu si një mundësi për të paraqitur një draft fillestar të raportit të progresit që vlerëson zbatimin e PKP-së dhe u mundëson palëve të interesuara të shqyrtojnë dhe vërtetojnë gjetjet e tij kryesore. Për më tepër, ai siguroi një forum për mbledhjen e sugjerimeve të vlefshme për përditësimin e ardhshëm të Planit Kombëtar të Përshtatjes, të planifikuar për vitin 2024.

3.4 Kriteret për statusin e zbatimit të masave të PKP-së

Objektivi i parë i raportit të progresit ishte monitorimi i statusit të zbatimit të 15 VP-e dhe 118 masave përshtatëse të PKP-së. Kjo u krye në bazë të një grupi prej shtatë kriteresh të paracaktuara që janë përshkruar në detaje në Tabelën 1. Këto kriteret shërbejnë si një kornizë udhëzuese për vlerësimin dhe ofrojnë një mënyrë sistematike për të matur dhe vlerësuar progresin. Për të verifikuar se deri në çfarë shkalle janë realizuar masat e dakordësuara në PKP, është vlerësuar statusi i përfundimit të çdo VP. Kjo është bërë duke përcaktuar përqindjen e realizimit për çdo VP, duke përdorur të dhënat e marra nga intervistat dhe GNPKNK.

Tabela 1. Kriteret për statusin e zbatimit të masave të PKP-së

Statusi	Përkufizimi
Nuk ka filluar	Nuk është marrë asnjë masë për zbatimin e masës.
Planifikuar për zbatim në periudhën afat të shkurtër	Zbatimi është planifikuar të fillojë brenda 6 muajve deri në 1 vit.
Ka filluar	Aktivitetet, ndonëse kanë filluar, nuk kanë arritur progres të dukshëm drejt arritjes së masës.
Pjesërisht e përfunduar	Është bërë përparim i konsiderueshëm në arritjen e masës/veprimit.
Në vazhdim	Këto janë aktivitete që kryhen në mënyrë rutine si pjesë e programit vjetor të punës së agjencive.
E përfunduar	Masa e arritur.
I pasigurt	Në pamundësi për të dhënë informacion mbi statusin e zbatimit.

3.5 Kriteret për Vlerësimin e Masave të PKP-së

Për të vlerësuar progresin e bërë në zbatimin e PKP-së, u morën parasysh tre faktorë, duke përfshirë kompleksitetin e masave përshtatëse, burimet financiare të nevojshme për zbatimin e tyre dhe ndikimet e këtyre masave. Më pas këto u vlerësuan dhe u klasifikuan në kategori siç përshkruhen në Tabelën 2.

Tabela 2. Kriteret për vlerësimin e masave të PKP-së

Kriteret	Përkufizimi	Kategoritë
Kompleksiteti	i referohet ndërlikimeve të përfshira në zbatimin e një mase. Për të vlerësuar kompleksitetin, janë marrë parasysh faktorë të ndryshëm, si niveli i njohurive të specializuara të kërkuara, nëse një ekspertizë e tillë disponohet në Shqipëri, nëse masat përfshijnë praktika të reja apo ekzistuese dhe numri i aktorëve të nevojshëm për të koordinuar zbatimin.	i ulët, i mesëm, i lartë
Burimet financiare	paraqet mungesën financiare kur krahasohen kostot totale të vlerësuara të çdo VP me shpenzimet e burimeve financiare ekzistuese. Pragjet u vendosën si të ulët (deri në 240 milionë lekë), të mesëm (deri në 1 miliardë lekë) dhe të lartë (mbi 1 miliardë lekë).	i ulët, i mesëm, i lartë
Ndikimi	vlerëson potencialin për masa për të reduktuar dobësitë dhe për të rritur kapacitetin adaptues.	1 deri në 10

3.6 Kriteret për Vlerësimin e Efektivitetit të Zbatimit të PKP

Për të vlerësuar efektivitetin në mbështetjen e zbatimit të PKP-së, janë zhvilluar shtatë kriteret. Kriteret u vendosën në bashkëpunim me përfaqësuesit e grupit të punës gjatë workshopit bazuar në praktikat më të mira që do të ishin më të përshtatshme dhe të ngjashme me Shqipërinë. Ato janë:

- përgjegjësitë e përcaktuara qartë ;
- përpjekjet e koordinuara në të gjithë sektorët;
- masa të zbatuara;
- kapacitete adekuate teknike brenda agjencive përgjegjëse për zbatimin;
- fonde të mjaftueshme;
- përfshirje kuptimplotë e palëve të interesuara; dhe
- integrimi i çështjeve gjinore.

4.0 Rezultatet

4.1 Statusi i zbatimit të 15 Veprimeve Prioritare dhe 118 Masave Përshtatëse të PKP-së së Shqipërisë

Ky seksion paraqet gjetjet kryesore nga zbatimi 2019-2023 i çdo ZM në PKP-në e Shqipërisë. Të gjitha të dhënat e siguruara nga pikat fokale iu nënshtruan një analize të plotë, ku secila masë mori vëmendje të barabartë.

Tabela 3. Statusi i zbatimit të 118 masave përshtatëse në PKP të Shqipërisë, 2019-2023, në të gjitha 15 VP

VP	Nuk ka filluar	Plani për zbatim në afat të shkurtër	Ka filluar	Pjesërisht e përfunduar	Në vazhdim	E përfunduar	I pasigurt	Total
VP 1: Drejtimi i procesit të përshtatjes në Shqipëri	0	0	1	0	2	1	0	4
AP 2: Iniciativa gjithëpërfshirëse e integritit	1	0	0	2	0	1	0	4
VP 3: Gatishmëria për financimin e klimës - zhvillimi i kapaciteteve për financimin dhe zbatimin e PKP-ve në Shqipëri	2	0	1	0	1	2	0	6
VP 4: Sistemi i monitorimit të zbatimit	5	0	1	0	0	0	0	6
VP 5: Iniciativa e komunikimit dhe informimit	3	0	1	2	5	3	0	14
AP 6: Iniciativa për zhvillimin e kapaciteteve për përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike	0	1	0	0	1	1	0	3
VP 7: Ujitja, kullimi dhe mbrojtja nga përmbytjet rezistente ndaj klimës	4	1	0	0	5	0	2	12
VP 8: Menaxhimi i integruar i burimeve ujore	0	0	0	0	2	2	0	4
VP 9: Përshtatja në sektorin e bujqësisë	5	1	6	1	9	1	2	25
VP 10: Promovimi i zbatimit të strategjisë së përshtatjes për sektorin e shëndetësisë	3	1	2	0	4	1	0	11
VP 11: Plani i Integruar Ndërsektorial për Bregdetin (ICPC)	1	0	1	0	4	0	0	6
VP 12: Nisma për planet bashkiake të përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike	0	0	1	0	2	0	0	3
VP 13: Përshtatja në turizëm	2		1	2	0	0	3	6

Plani Kombëtar i Përshtatjes së Shqipërisë: Raporti i parë i progresit

VP	Nuk ka filluar	Plani për zbatim në afat të shkurtër	Ka filluar	Pjesërisht e përfunduar	Në vazhdim	E përfunduar	I pasigurt	Total
VP 14: Përmirësimi i gatishmërisë për mbrojtjen civile dhe ZRRF	0	0	3	1	3	0	0	7
VP 15: Ndërtimi i qëndrueshmërisë së sistemit të lagunës Kune-Vaini (KVLS) përmes përshtatjes së bazuar në ekosistemin (EbA)	0	0	0	0	0	5	0	5
Total	26	4	18	8	38	17	7	118

Figura 1. Statusi i zbatimit të të 118 masave përshtatëse në PKP të Shqipërisë

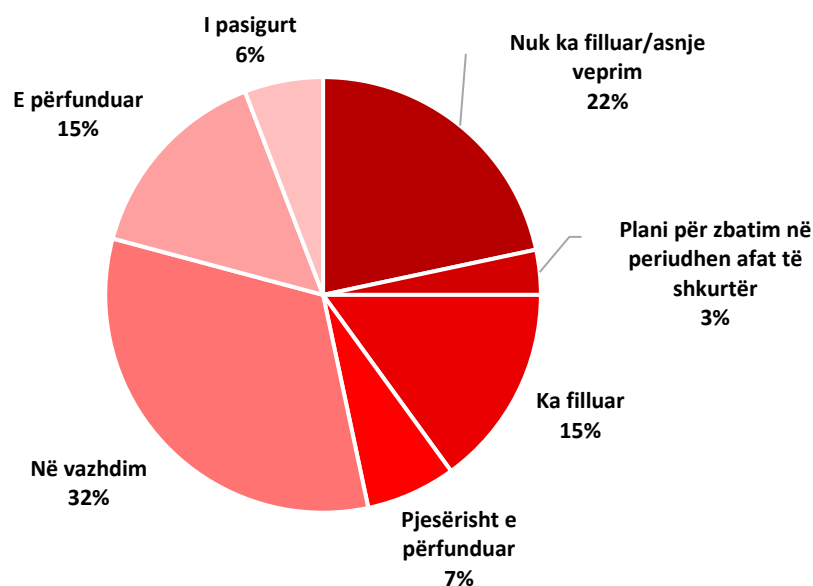
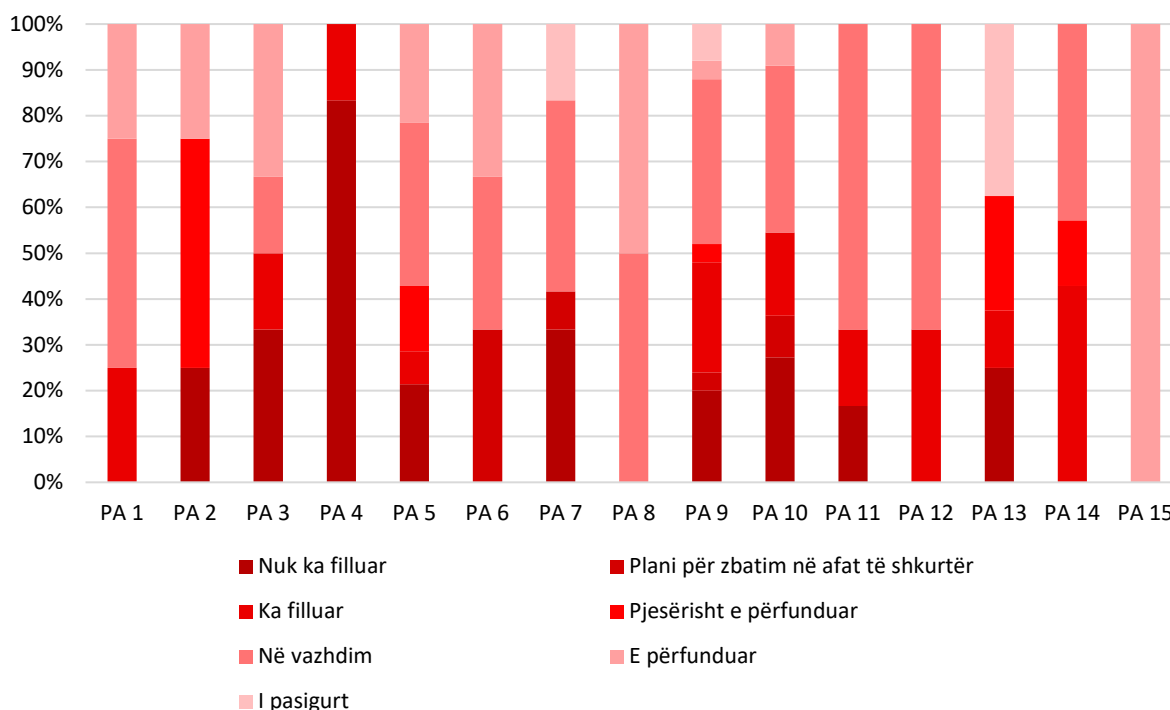

Tabela 1 jep një pasqyrë mbi statusin e raportuar të zbatimit të 118 masave përshtatëse të përfshira në PKP-në e Shqipërisë, ndërsa Figura 1 tregon rezultatet e përgjithshme për PKP-në me përqindjen për secilin kriter. Disa nga gjetjet kryesore të kësaj analize përfshijnë:

- Midis 2019 dhe 2023, Shqipëria kishte një shkallë të ulët realizimi në përgjithësi, me vetëm 15% të masave përshtatëse të raportuara si të përfunduara gjatë periudhës së vlerësimit.
- Njëzet e dy për qind e të gjitha masave të planifikuara nuk kishin filluar ende. Kjo mungesë zbatimi është raportuar kryesisht në VP 4 (sistemi i monitorimit të zbatimit), VP 7 (ujitje rezistente ndaj klimës, kullimi dhe mbrojtja nga përmytjet) dhe VP 9 (përshtatja në sektorin e bujqësisë).
- Nga pikëpamja pozitive, janë marr masa për të filluar zbatimin për rreth 69% të të gjitha masave të përfshira në PKP-në e Shqipërisë gjatë periudhës 4-vjeçare të zbatimit. Kjo përqindje përfaqëson totalin kumulativ të masave që janë iniciuar, janë në vazhdim, pjesërisht të përfunduara ose të përfunduara plotësisht.
- Vlen të theksohet se zbatimi aktiv i masave ka ndodhur kryesisht nga fundi i vitit 2021 e në vazhdim. Kjo vonesë ishte kryesisht për shkak të tërmetit të vitit 2019 në Shqipëri, i cili bëri një rialokim të financimit drejt përpjekjeve për rindërtim, dhe ndërprerjeve të konsiderueshme të shkaktuara nga pandemia COVID-19 në 2020 dhe 2021. Këto ngjarje ndikuan shumë në kapacitetin e agjencive për të zbatuar programet dhe projektet vjetore të punës të planifikuara.
- Vetëm një Veprim Prioritar, VP 15 (ndërtimi i qëndrueshmërisë së lagunës Kune Vain përmes EbA), u raportua si i përfunduar plotësisht.

Figura 2 tregon përqindjen e zbatimit të masave sipas VP. Aneksat përmbajnë një listë të të gjitha masave përshtatëse të raportuara nga palët e interesuara si të përfunduara, pjesërisht të përfunduara ose në vazhdim.

Figura 2. Statusi i zbatimit (%) për 15 VP-të e PKP-së së Shqipërisë, 2019-2023

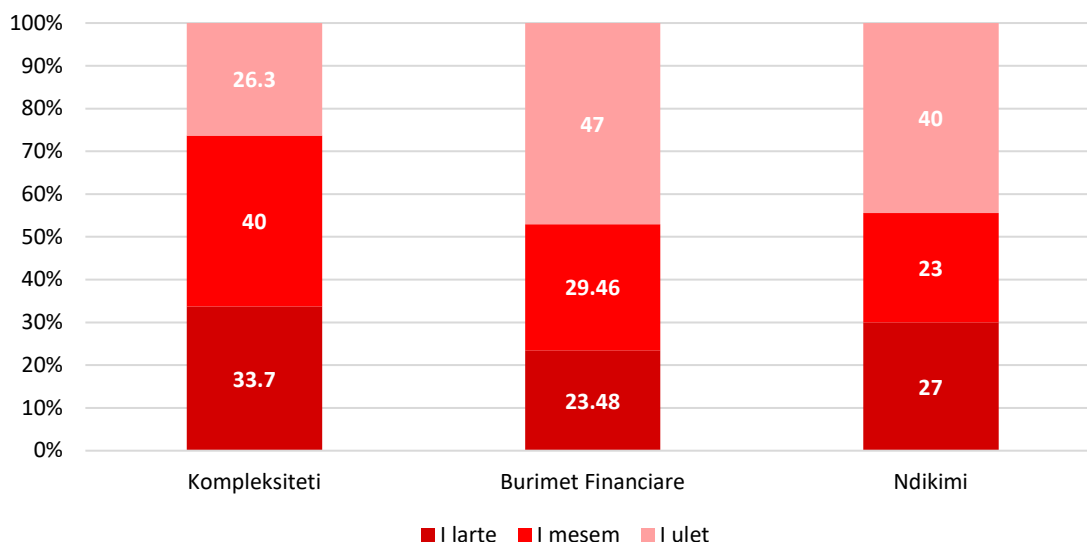
4.2 Vlerësimi i Masave Përshtatëse në PKP

Për vlerësimin e masave përshtatëse janë marrë parasysh tre faktorë, ku përfshihen kompleksiteti i masave të përcaktuara në PKP, burimet financiare të nevojshme për zbatimin e tyre dhe ndikimet e këtyre masave. Bazuar në analizën e kategorizimit të kryer, 40% e masave në PKP u vlerësuan si mesatare për sa i përket kompleksitetit, 33,7% u konsideruan si shumë komplekse dhe 26,3% ishin me kompleksitet të ulët.

Përsa i përket investimeve financiare, PKP-ja vlerësohet të kushtojë rreth 11 miliardë lekë, ekuivalente me rreth 80 milionë euro. Këto fonde ndahen në 15 VP dhe ndahen në dy kategori kryesore: 1.2 miliardë lekë për veprimet gjithëpërfshirëse dhe kuadrin e zbatimit dhe 9.8 miliardë lekë për aktivitetet ndërsektoriale. Nga vlerësimi rezultoi se 47% e masave kanë nevojë për një nivel të ulët burimesh (nën 240 milionë lekë), 29,46% kërkojnë një nivel mesatar investimi (nga 240 milionë lekë deri në 1 miliardë lekë) dhe pjesa e mbetur 23,48% kërkojnë një nivel të lartë të financimi (mbi 1 miliard lekë).

Gjatë analizës së ndikimit të këtyre masave në reduktimin e rrezikut klimatik, 40% e masave kishin një ndikim të ulët. Këto kryesisht përbëheshin nga veprime të tilla si organizimi i workshopeve dhe takimeve, rritja e kapaciteteve, forcimi i strukturave qeverisëse, prodhimi i materialeve promovuese dhe iniciimi i fushatave ndërgjegjësuëse dhe orëve edukative. Nga ana tjetër, vetëm 27% e masave kishin potencialin për të kontribuar drejtpërdrejt në uljen e rrezikut klimatik. Kjo u vu re në VP-të që parashikojnë ndërtimin e infrastrukturës ose ekosistemeve elastike.

Figura 3. Kategorizimi i kompleksitetit të masave, intensiteti i burimeve dhe ndikimi

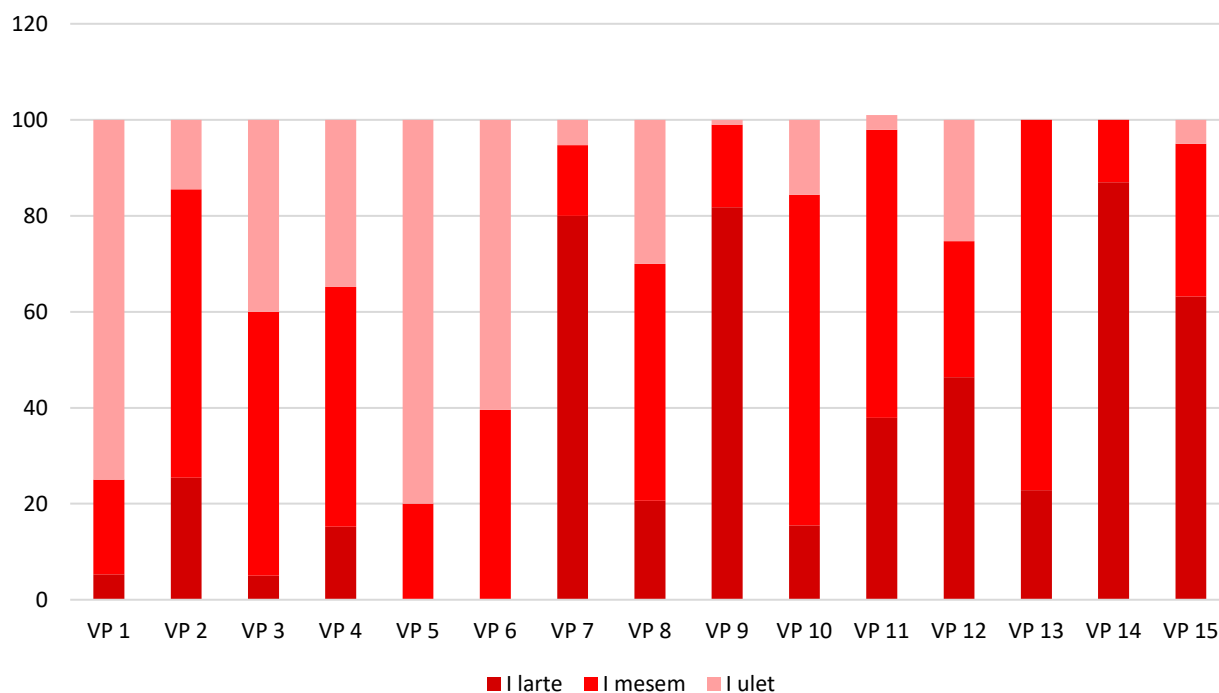
4.2.1 Vlerësimi i masave të ndara sipas VP-e

Kompleksiteti (I ulët, i mesëm, i lartë)

Në vlerësimin e kompleksitetit të masave, u arriten gjetjet kryesore të mëposhtme:

- VP 1 (drejtimi i procesit të përshtatjes në Shqipëri), VP 5 (iniciativa e komunikimit dhe kontaktit) dhe VP 6 (iniciativa për rritjen e kapaciteteve për përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike) kanë përqindjen më të lartë të masave të vlerësuara me kompleksitet të ulët. Aktivitetet kryesore për këto VP ishin takime për rritjen e kapaciteteve, GNPKNK , një konferencë për klimën dhe disa fushata ndërgjegjësimi dhe aktivitete informuese, kryesisht në institucionet arsimore.
- Shumica e masave në VP-të e mbetura u vlerësuan si të mesme në kompleksitet.
- Përqindja më e lartë e masave shumë komplekse u identifikuan në VP 7 (ujitje rezistente ndaj klimës, kullimi dhe mbrojtja nga përmytjet), VP 9 (përshtatja në sektorin e bujqësisë) dhe VP 14 (përmirësimi i gatishmërisë për mbrojtjen civile dhe ZRRF) . Ato u vlerësuan si shumë komplekse për shkak të nivelit të njohurive të specializuara që kërkojnë për zbatim dhe numrit më të madh të aktorëve me të cilët duhet të koordinohen. Disa shembuj të këtyre masave shumë komplekse përfshijnë:
 - krijimi i strukturave për kontrollin teknik të infrastrukturave të mbrojtjes nga përmytjet (VP 7)
 - zhvillimi i një sistemi trajnimi dhe certifikimi për punonjësit që punojnë në sektorin e ujitjes dhe kullimit (VP 7)
 - sigurimi i aksesit në informacione mbi ngjarjet e motit, të dhënat nga sistemet e paralajmërimit të hershëm dhe të dhënat e monitorimit (VP 9).

Figura 4. Vlerësimi i kompleksitetit të masave të ndara sipas VP – PKP Shqipëri 2019 – 2023

	VP 1	VP 2	VP 3	VP 4	VP 5	VP 6	VP 7	VP 8	VP 9	VP 10	VP 11	VP 12	VP 13	VP 14	VP 15
I lartë	5.3	25.4	5	15.2	0	0	80	20.6	81.8	15.5	37.9	46.4	22.8	87	63.2
I mesëm	19.7	60.1	55	50	20	39.6	14.7	49.4	17.2	68.9	60	28.3	77.2	13	31.8
I ulët	75	14.5	40	34.8	80	60.4	5.3	30	1	15.6	3.1	25.3	0	0	5

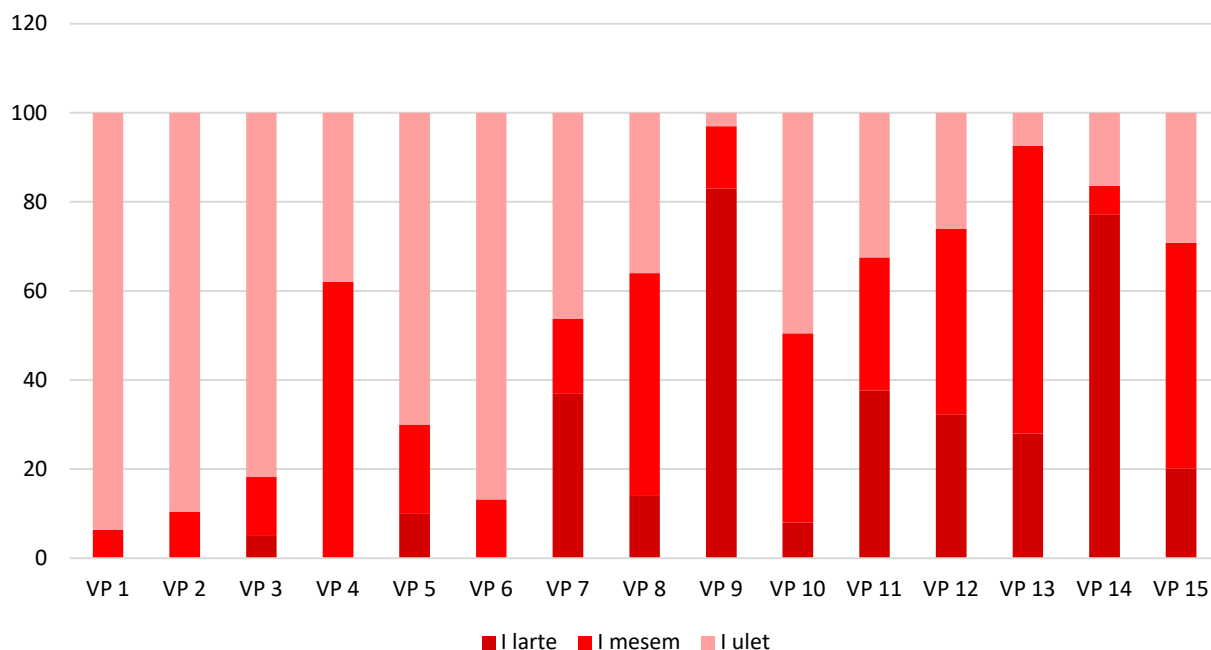
Shpenzimet e burimeve financiare (të ulëta, të mesme, të larta)

Në vlerësimin e shpenzimeve të burimeve financiare sipas veprimeve prioritare, janë vërejtur këto gjetje kryesore:

- VP me masa që kërkonin burime të ulëta financiare për zbatimin e tyre ishin :
 - VP 1 - Drejtimi i procesit të përshtatjes në Shqipëri;
 - VP 2 - Nisma integruese gjithëpërfshirëse;
 - VP 3 – Gatishmëria për financimin e klimës: Rritja e kapaciteteve për financimin dhe zbatimin e PKP-së në Shqipëri; dhe
 - VP 6 - Nisma për ngritjen e kapaciteteve për përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike
- VP, me masa që kërkojnë investime të mesme - te larta janë:
 - VP 9 – Përshtatja në sektorin e bujqësisë;
 - VP 12 – Nisma për krijimin e planeve për përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike në nivel bashkie

- VP 13 – Përshtatja në turizëm; dhe
- VP 14 – Rritja e nivelit të gatishmërisë së mbrojtjes civile dhe të zvogëlimit të rrezikut të fatkeqësive natyrore

Figura 5. Vlerësimi i burimeve financiare të masave të ndara sipas VP-e - PKP- e Shqipërisë 2019 – 2023

	VP 1	VP 2	VP 3	VP 4	VP 5	VP 6	VP 7	VP 8	VP 9	VP 10	VP 11	VP 12	VP 13	VP 14	VP 15
Lartë	0	0	5	0	10	0	36.9	14	83	8	37.6	32.3	28	77.2	20.2
E mesme	6.4	10.5	13.2	62.1	20	13.2	16.9	50	14	42.5	29.9	41.7	64.6	6.4	50.6
E ulët	93.6	89.5	81.8	37.9	70	86.8	46.2	36	3	49.5	32.5	26	7.4	16.4	29.2

Ndikimi (1 deri në 10)

Në vlerësimin e nivelit të ndikimit ³të VP-e të PKP-së në reduktimin e rrezikut të klimës dhe përshtatjes ndaj efekteve të ndryshimeve klimatike, u evidentuan gjetjet kryesore të mëposhtme:

- VP me ndikimin më të ulët, me një rezultat nga 1 në 3, janë:
 - VP 1 – Drejtimi i procesit të përshtatjes në Shqipëri;
 - VP 2 – Nisma integruese gjithëpërfshirëse
 - VP 3 – Gatishmëria për financimin e klimës: rritja e kapaciteteve për financimin dhe zbatimin e PKP-ve në Shqipëri;

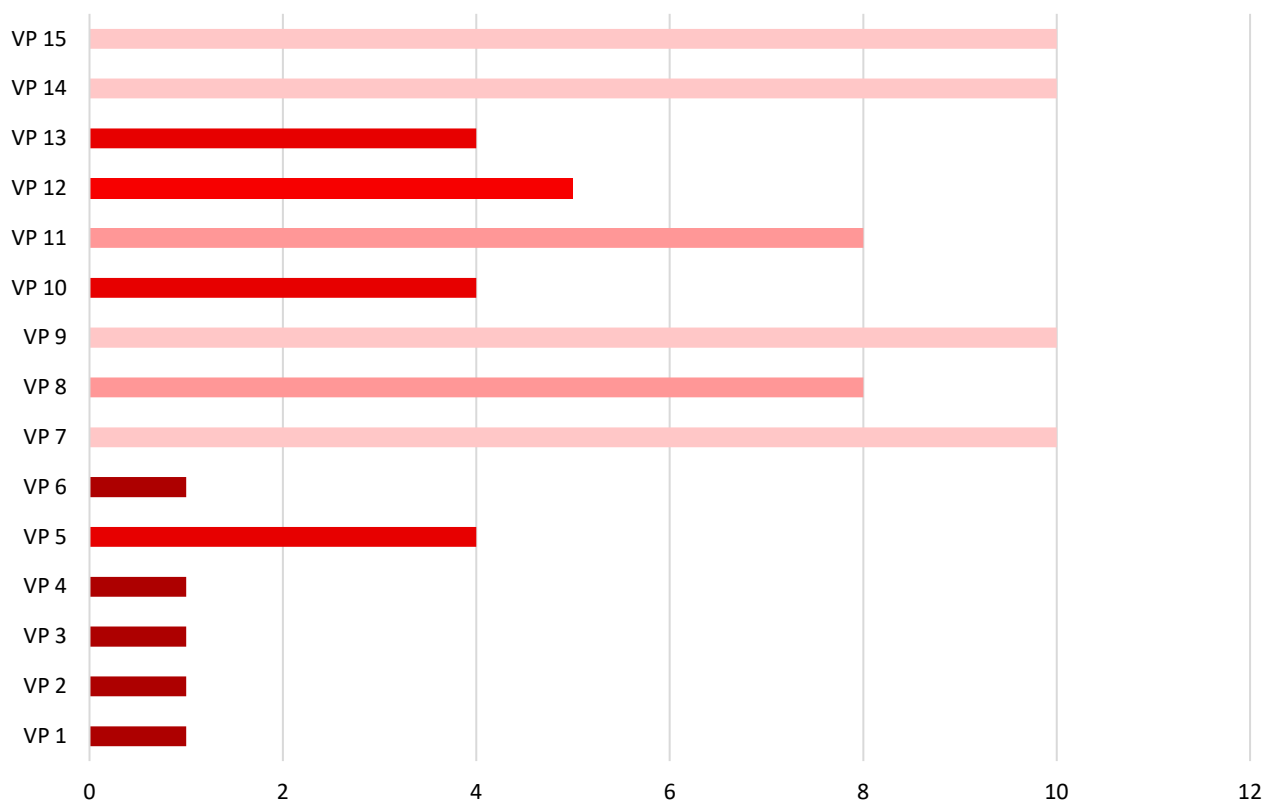
³Në shkallën nga 1 në 10, 10 do të thotë ndikimi më i lartë.

- VP 4 – Sistemi i monitorimit të zbatimit; dhe
- VP 6 – Nisma për rritjen e kapaciteteve për përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike.

Në mënyrë të ngjashme, VP 5 (Nisma për informim dhe përfshirje të publikut), VP 10 (Nxitja e zbatimit të strategjisë së përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike për sektorin e shëndetësisë), VP 12 (Nisma për krijimin e planeve për përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike në nivel bashkie) dhe VP 13 (përshtatja në turizëm) nuk janë të lidhura drejtpërdrejt me zvogëlimin e rrezikut, por ato kanë një ndikim mesatar me një rezultat nga 4 në 6.

VP 7, 9, 14 dhe 15 kanë ndikimin më të lartë të drejtpërdrejtë në reduktimin e rrezikut, me rezultate nga 7 në 10.

Figura 6. Kategorizimi i lidhjes/ndikimit të VP-e në reduktimin e rrezikut, i ndarë sipas VP-ve në PKP-në e Shqipërisë 2019–2023

4.3 Progresi në arritjen e Qëllimeve, Objektivave dhe Treguesve të PKP-së

Përveç Veprimeve Prioritare (VP) dhe masave të përshtatjes, PKP-ja përfshin një listë prej 31 qëllimesh. Për të krijuar një sistem M&V të përshtatjes klimatike për PKP-në e Shqipërisë, është thelbësore të vlerësohet statusi i zbatimit të treguesve dhe realizimi i këtyre qëllimeve.

Aktualisht, treguesit e ofruar për shumicën e objektivave të PKP-së janë të pamjaftueshëm për të matur plotësisht shtrirjen e tyre gjithëpërfshirëse. Për më tepër, këtyre treguesve u mungojnë përkufizimet e qarta. Si rezultat, këto mangësi e bëjnë jashtëzakonisht të vështirë vlerësimin e saktë të qëllimeve duke përdorur treguesit aktualë. Në mungesë të treguesve specifikë, të mirëpërcaktuar, bëhet jopraktike të konstatohet përfundimisht nëse një qëllim i caktuar është përmbushur plotësisht, duke penguar kështu realizimin e objektivit të synuar.

Kompleksiteti i shtohet edhe mungesa e një kuadri sistematik të mbledhjes dhe monitorimit të të dhënave. Kjo mangësi e ka komplikuar procesin e gjurmimit të progresit drejt arritjes së treguesve të matshëm të përcaktuar në PKP. Të dhënat që janë mbledhur nga agjenci të ndryshme, edhe pse të rëndësishme, nuk janë mbledhur në mënyrë konsistente dhe grumbullimi i tyre ka ndodhur kryesisht për përmbushjen e nevojave të programimit të sektorit specifik në vend të monitorimit efektiv të progresit të PKP-së.

Për një monitorim më efektiv të PKP-së, qëllimet dhe treguesit e përcaktuar në VP kërkojnë sqarime të mëtejshme në drejtim të

- Identifikimit të aktorëve përgjegjës për monitorimin;
- Përcaktimit të burimeve të informacionit; dhe
- Vendosjes së afateve kohore dhe specifikimin e momenteve.

Për të vlerësuar shkallën në të cilën u arritën qëllimet dhe dobinë e tyre në PKP-në e ardhshme, ju lutemi referojuni tabelës në Aneksin E.

4.4 Masa të tjera për përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike të zbatuara

Përveç masave përshtatëse të përshkruara në PKP, ndërhyrje të ndryshme shtesë u zbatuan nga qeveria, sektori privat dhe OJQ-të. Këto ndërhyrje kontribuan në ndërtimin e qëndrueshmërisë klimatike duke rritur kapacitetin adaptues në përmasa të ndryshme. Ky seksion detajon këto ndërhyrje dhe kontributin e tyre në ndërtimin e kapaciteteve adaptive.

Klasifikimi i Projekteve

Është mbledhur një listë prej 35 projektsh bazuar në kriteret e OECD-së për Përshtatjen e shënuesve të Rio. Lista përfshin nëntë projekte të dimensionit rajonal, 11 projekte të dimensionit ndërkufitar, 10 projekte të dimensionit kombëtar dhe pesë projekte/aktivitete të drejtuara nga OJQ-të të përshkruara në seksionet përkatëse dhe të renditura në anekse sipas rendit kronologjik.

Financimi dhe Zbatimi i Projekteve

Këto ndërhyrje janë financuar kryesisht përmes financimit ndërkombëtar nga BE-ja, Institucionet Financiare Ndërkombëtare dhe organizatat ndërkombëtare të zhvillimit. Ato dhanë njohuri të vlefshme për modelimin e klimës, analizën e ndikimit, dobësitë dhe masat e mundshme të përshtatjes në Shqipëri.

Vlerësimi dhe Monitorimi

Mungesa e protokolleve të M&V për projektet/programet e përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike (CCA) dhe e një kuadri objektivash strategjike të përcaktuara dhe të dakorduara reciprokisht në periudhën përpara hartimit dhe miratimit të PKP-së së Shqipërisë, e bën të vështirë vlerësimin e arritjeve aktuale të nismave të përshtatjes të zbatuara deri më sot. Do të nevojiteshin ushtrime specifike vlerësimi për të vlerësuar rëndësinë e përgjithshme të këtyre projekteve/iniciativave, kontributin e tyre në arritjen e objektivave të përcaktuara për to, vlerën e shtuar dhe efektivitetin e kostos, mësimet e nxjerra, rekomandimet për të rritur efikasitetin dhe efektivitetin ose për të përsëritur dhe/ose të rriten në Shqipëri.

Ndikimi i Projekteve dhe Qëndrueshmëria

Për shumicën e projekteve, mund të gjenden vetëm disa indikacione në lidhje me: **efektivitetin** (që projekti ka prodhuar një rezultat në një mënyrë të kualifikuar dhe kompetente për sa i përket qëllimit të rënë dakord, kostos, kohës dhe cilësisë), **rëndësinë** (sa efikas është rezultati i projektit në lidhje me qëllimet e dhëna), **ndikimin** (si ndikoi projekti në çështjet [mjedisi, organizata, komuniteti, njerëzit, etj.] me të cilat ishte në kontakt), dhe **qëndrueshmëria** (a është në gjendje përfituesi të vazhdojë aktivitetet e lidhura me projektin pas përfundimit të tij). Megjithatë, vërehet një vlerësim përgjithësisht pozitiv në lidhje me ecurinë e tyre të deritanishme.

Shënuesit Rio dhe përshtatja

Projektet në këtë inventar fillimisht nuk përfshinin asnjë referencë për shënuesit statistikorë të OECD-së për zbutjen dhe përshtatjen e ndryshimeve klimatike (shënuesit e Rio), të cilët mund të gjurmohen shpenzimet përkatëse për klimën dhe integrimin e ndihmës. Për të siguruar saktësinë dhe specifikën e kësaj analize, ne i kemi vlerësuar ato në mënyrë retrospektive. Qëllimi është ruajtja e kritereve strikte, duke u fokusuar vetëm në projektet e përshtatjes klimatike. Vlerësimi retrospektiv i projekteve në shënuesit e Rio-s u bazua në informacionin e gjetur në këto projekte të kaluara dhe duke e krahasuar atë rast pas rasti me udhëzimet e dhëna në "Tabela treguese për të udhëhequr shënimin e Rio-s sipas sektorëve/nën-sektorëve - Klima përshtatja ndaj ndryshimit dhe zbutja e ndryshimeve klimatike" seksioni i manualit *OECD-DAC Rio Markers for Climate 2016*.⁴

Shumica e këtyre projekteve duket se kualifikohen për përshtatjen e Rios ndaj ndryshimeve klimatike, pasi është e qartë se ato janë konceptuar duke pasur parasysh qëllimet e përshtatjes. Të tjerët, megjithëse qartësisht kualifikohen për zbutjen e shënuesve Rio, kanë një aspekt që lidhet me përshtatjen që i bën ata të kualifikohen edhe për përshtatjen e shënuesve të Rio. Këto janë kryesisht projekte të lidhura me efikasitetin e energjisë, siç tregohet në seksionet dhe anekset përkatëse më poshtë. Projekte të tilla janë shoqëruar me një shënim mbi këtë fakt. Pjesa tjetër e projekteve, pra pjesa më e madhe, nuk kanë asnjë shënim të bashkangjitur, pasi janë projekte thjesht përshtatëse që kanë një shënues Rio të përshtatjes.

Dimensionet e projekteve dhe çështjet e adresuara

Ndërkohë që një projekt është klasifikuar fillimisht si rajonal dhe ndërkufitar ose kombëtar, bazuar në faktin se ai mbulon një numër vendesh në rajon, në kufi me njëri-tjetrin, ose vendin në tërësi, ai gjithashtu u klasifikua përfundimisht nën dimensionin lokal ku projekti zbatohet në nivel lokal ose ka

⁴ *OECD DAC Rio Markers for Climate Handbook (2016)*.

një komponent lokal. Numërimi i dyfishtë është shmangur, por ato janë renditur dy herë, pra në të dyja tabelat përkatëse.

Përmbledhje e Projekteve

Tabela e mëposhtme ofron një përmbledhje të projekteve të ndryshme të përshtatjes, të kategorizuara sipas fushëveprimit të tyre dhe çështjeve kryesore që trajtojnë. Këto përfshijnë politikën dhe strategjinë e përshtatjes, shtrirjen e BE-së, cënueshmërinë dhe qëndrueshmërinë, ndërtimin institucional, prokurimin e pajisjeve për veprimet e përshtatjes kombëtare dhe lokale, ngritjen e kapaciteteve, trajnimin e administratës publike, edukimin, ndërgjegjësimin publik, reduktimin e rrezikut ndaj fatkeqësive, menaxhimin e ngjarjeve të motit ekstrem, emergjencat civile, sigurinë, sigurimet, konsideratat ekonomike, planet e menaxhimit të pellgjeve lumore (RBMPs), ruajtja e natyrës dhe ekosistemit, konsideratat gjinore, shërbimet kombëtare meteorologjike dhe hidrologjike (NMHS) dhe pesë sektorë kyç: bujqësia, energjia, transporti, turizmi dhe zhvillimi urban. Tabela gjithashtu konsideron projektet e shënuara si për zbutjen ashtu edhe për përshtatjen sipas shënuesve të Rios.

Meqenëse analiza e cënueshmërisë, mbrojtjes civile dhe zbatimi i masave të përshtatjes zakonisht ndodh brenda një territori të caktuar, aspekti lokal i të gjitha projekteve – qofshin ato rajonale, ndërkufitare, kombëtare ose të udhëhequra nga OJQ-të – vlerësohet gjithashtu nga një vendor ose perspektiva lokale.

Tabela është një listë e përmbledhur e çështjeve të trajtuara nga projektet e përshtatjes siç detajohet në seksionet dhe anekset përkatëse të këtij dokumenti. Për një pamje më gjithëpërfshirëse, referojuni Shtojcës F ku çdo projekt identifikohet nga një numër unik (p.sh., PR1, PR2, etj.) që përdoret vazhdimisht në dokument dhe anekse.

Tabela 1. Pasqyrë e masave të tjera të zbatuara për përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike

Projektet sipas dimensionit	Total	Përshtatja / cënueshmëria / Strategjia e qëndrueshmërisë . Politika. Planifikimi / Raportimi	Ndërtimi institucional	Pajisjet	Ngritja/trajnimi i kapaciteteve	Edukimi/ndërgjegjësimi	DRR/ DRM/ ngjarje ekstreme/ emergjenca civile	Siguria	Sigurimi	Ekonomik ⁵	Sistemi i monitorimit i bazuar në rezultate (RBM)	Natyra/pyjet/uji/EbA	Lokal	Gjinia	NMHS	Bujqësia	Energjisë	Transporti	Turizmi	Urban/infrastrukturë	Zbutja
Rajonale	9	7	1	-	3	2	7	1	2	3	1	2	2	1	3	2	-	-	-	-	-
Ndërkufitare	11	4		1	5	6	3	-	-	6	-	1	8	-	-	-	8			2	8
Kombëtare	10	9	4	1	4	5	6	-	-	-	3	2	6	-	2	-	-	-	-	-	2
OJQ	5	2	-	-	3		3	-	-	-	1	2	4	-	-	-	-	-	-	-	1
Numri total i projekteve	35	22	5	2	15	13	19	1	2	9	5	7	20	1	5	2	8	0		2	11

⁵Dimensioni ekonomik përfshin INOVACIONIN/BIZNESIN/INVESTIMET/ KONKURRENCAT/ PUNËSIM/RISIK FINANCIAR/ SEKTORIN PUBLIK/ SEKTORIN PRIVAT/ PROKURIM I GJELBËR

Tabela paraqet një pasqyrë të çështjeve të trajtuara nga secili projekt. Është e rëndësishme të theksohet se numrat në çdo rresht nuk duhet të mblidhen së bashku, pasi totali nuk do të jepte informacion kuptimplotë. Tabela është krijuar për të demonstruar se sa projekte kanë trajtuar një çështje të caktuar. Për shembull, politika dhe strategjia janë adresuar në shtatë nga nëntë projekte rajonale, çështjet institucionale janë shqyrtuar në një projekt rajonal dhe 20 nga 35 projekte kanë pasur komponentë të zbatuar në nivel lokal. Shtimi i numrave vertikalisht tregon shpeshësinë me të cilën është trajtuar një çështje e caktuar në të gjitha projektet, gjë që mund të shërbejë si një vlerësim i përafërt i rëndësisë që i jepet asaj çështje.

Çështjet e adresuara më shpesh lidhen me politikën e përshtatjes, strategjinë, shtrirjen dhe cenueshmërinë (në 22 nga 35 projekte), të ndjekura nga iniciativat që fokusohen në zbatimin lokal (20 nga 35 projekte), Reduktimi i rrezikut nga fatkeqësitë (DRR), menaxhimi i ngjarjeve ekstreme të motit dhe mbrojtja civile (19 nga 35 projekte). Fusha të tjera të fokusit përfshijnë rritjen e kapaciteteve (14 nga 35 projekte) dhe rritjen e ndërgjegjësimit (13 nga 35 projekte).

Nga pesë sektorët e theksuar në Raportin e Inventarizimit dhe PKP-në, sektori i energjisë (veçanërisht efienca dhe burimet e rinovueshme) kishte projektet më të dedikuara, kryesisht në kuadër të programit të bashkëpunimit ndërkufitar. Këto projekte ishin kryesisht përpjekje zbutëse, por ato gjithashtu patën disa efekte në përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike. Bujqësia dhe zhvillimi urban ishin secili në fokus të dy projekteve, ndërkohë që sektorët e transportit dhe turizmit nuk janë trajtuar në këtë përzgjedhje të projekteve të përshtatjes.

Projektet e përshtatjes u zbatuan në disa pellgje lumore, duke përfshirë Drinin, Matin, Drini-Matin, Shkumbinin dhe Drini-Drinën, si dhe në zonat e mbrojtura Divjakë-Karavasta dhe Kune-Vaini.

Në projektet e përshtatjes u përfshinë disa bashki, përfshirë por jo vetëm: Tiranën, Vlorën (të paktën tre projekte), Durrësin, Krullin, Fierin (të paktën dy projekte), Elbasanin, Përmetin, Gjirokastrën, Kukësin, Lezhën, Beratit, Devollin, Malsinë e Madhe, Finiqin, Dropullin dhe Korçën.

4.4.1 Mësimet e nxjerra nga analiza e projekteve të përshtatjes

Në dekadën e fundit, Shqipëria ka ndërmarrë veprime për përshtatjen klimatike, të mbështetura kryesisht nga donatorët ndërkombëtarë. Këto veprime, të zbatuara në baza ad-hoc, nuk kishin koordinim dhe një qasje shumë-sektoriale për të adresuar dobësitë klimatike mbarëkombëtare. Çdo projekt adreson një sërë çështjesh në vend që të fokusohet thellë në një ose disa. Kjo pasqyron fazën aktuale të Shqipërisë në përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike—duke u fokusuar më shumë në politika, legjisllacion, ndërgjegjësim dhe rritjen e kapaciteteve dhe më pak në integrimin ose adresimin e plotë të çështjeve specifike. Kjo qasje ka të ngjarë të vazhdojë në të ardhmen, duke përfshirë përsëritjen e veprimeve në nivel lokal dhe iniciativat e vazhdueshme për rritjen e kapaciteteve dhe ndërgjegjësimin.

Këto nisma kanë ofruar të dhëna të dobishme, analiza shkencore dhe mbështetje për përfituesit. Përpjekjet e donatorëve për të konsoliduar burimet e granteve për zbatimin e projektit kanë qenë efektive, ku shumica e projekteve pritet të ruajnë ndikimet e tyre.

Megjithatë, mungesa e protokolleve të M&V e bën të vështirë vlerësimin e arritjeve aktuale të këtyre nismave. Projektet e pavarura të vlerësimit janë të nevojshme për të vlerësuar rëndësinë, efektivitetin, vlerën dhe mësimet e nxjerra. Për më tepër, Ministria e Financave dhe Ekonomisë nuk

ka përdorur shënuesit Rio, të cilët mund të gjurmojnë integrimin e klimës, shpenzimet përkatëse dhe ndihmën e huaj.

Vlerësimi i projekteve ndërkufitare ⁶tregon se “ përvoja dhe kapaciteti organizativ i partnerëve shqiptarë duket se nuk ka qenë në nivelin e duhur duke rezultuar në probleme dhe vonesa në zbatimin e projekteve ”, ndërkohë që projektet me pushtetin vendor/bashkiak shpesh vuajnë nga mungesa e kapaciteteve të duhura administrative, menaxheriale dhe financiare.

Pavarësisht këtyre sfidave, perspektivat e përgjithshme për realizimin e projekteve efektive të asistencës teknike janë të mira. Megjithatë, fushat ku ka nevojë për përmirësim përfshijnë:

- mungesa e referencës për shënuesit Rio për përshtatjen në projektet e kaluara dhe ato në vazhdim;
- studimet dhe proceset shoqëruese të mbledhjes së të dhënave mbeten fragmentare, të kufizuara dhe të pakoordinuara në nivel kombëtar;
- mungesa e një qasjeje shumëdimensionale;
- një çekuilibër midis sektorëve të ndryshëm;
- nuk ka dëshmi të integritetit të çështjeve të përshtatjes në projektet/ veprimet e sektorëve të tjerë;
- një punë e gjerë, por jo shumë e thelluar me çështje specifike që lidhen me përshtatjen;
- mungesa e sistemit të monitorimit, vlerësimit, të mësuarit dhe verifikimit për projektet;
- mungesa e sistemit për ndarjen e rezultateve dhe raporteve të projekteve të përshtatjes me MTM-në; dhe
- pronësia përfituese e projektit ka qenë shpesh e pamjaftueshme, veçanërisht në nivel lokal.

Për projektet që mund të mbështeten nga GCF, qeveria e Republikës së Shqipërisë do të mbështesë projektet me prioritet të identifikuar në programin e vendit, një kuadër strategjik i zhvilluar si pjesë e programit të gatishmërisë dhe mbështetjes përgatitore të GCF. Procedura e miratimit kalon përmes Autoritetit Kombëtar të Përcaktuar (NDA):

- Çdo Ent Implementues Ndërkombëtar/Ent Kombëtar Zbatues paraqet një letër kërkesë, propozim të plotë dhe dokumente mbështetëse, nëpërmjet Sekretariatit të NDA.
- NDA miraton projekt propozimet përfundimtare duke lëshuar një letër pa-kundërshtim.
- NDA siguron një miratim përfundimtar të Subjekteve të rekomanduara për Akses Direkt duke lëshuar një letër nominimi për Entitetin.

⁶ Raporti Përfundimtar i Vlerësimit të Programit Interreg IPA CBC Greqi – Shqipëri 2014-2020 i Autoritetit Menaxhues të Programeve të Bashkëpunimit Territorial Evropian (https://greece-albania.eu/ep-content/uploads/2021/09/D.4-Final-Evaluation-Raport_final.pdf)

4.4.2 Rekomandime për prioritizimin e projekteve të adaptimit

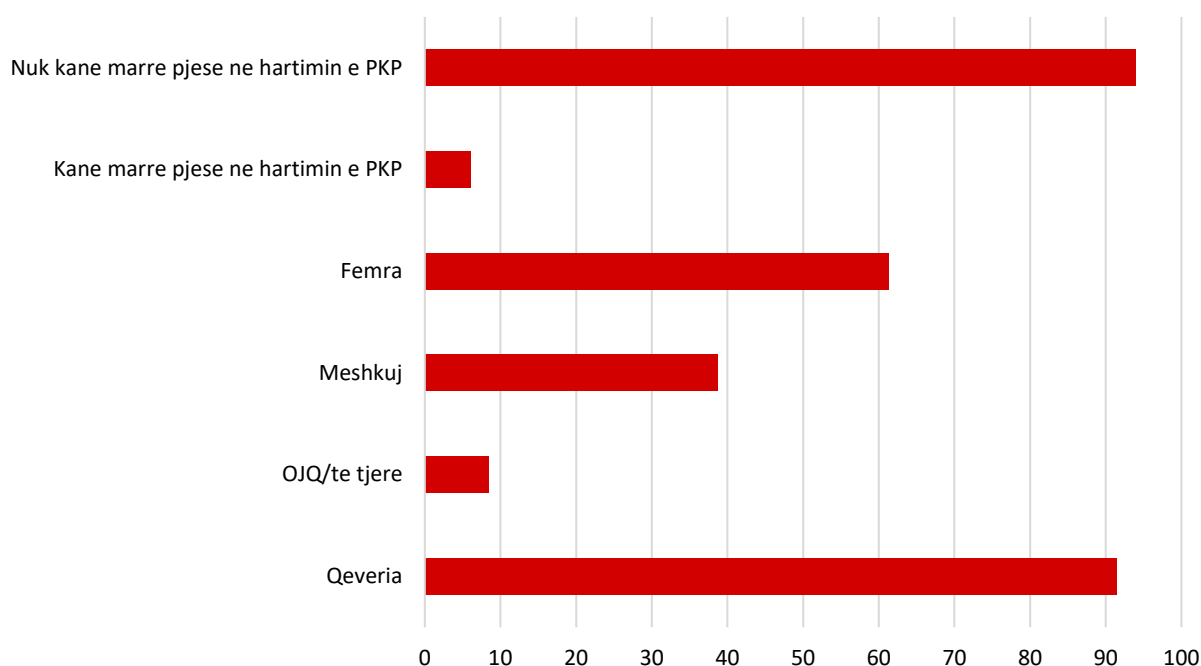
- Autoriteti Kombëtar i Përcaktuar për GCF duhet të mbështesë vetëm projektet me prioritet të identifikuar në Programin e Vendit, të zhvilluara si pjesë e programit të gatishmërisë dhe mbështetjes përgatitore të GCF.
- GNPKNK duhet të luajë një rol të rëndësishëm koordinues kur vendoset për iniciativat/projektet e reja sektoriale dhe/ose ndërsektoriale të përshtatjes.
- Anëtarët e GNPKNK duhet
 - Të rishikojnë listat e projekteve të mbledhura, identifikojnë çdo projekt që mungon në linjën e sektorit të tyre përkatës, nëse ka, caktojnë shënuesin Rio të përshtatjes sipas udhëzimeve të OECD të përshkruara në këtë dokument dhe ndajnë ato me MTM ;
 - përditësojnë këto lista eventualisht me çdo projekt të ardhshëm përshtatjeje rast pas rasti ;
 - të sigurohen që përshtatja (dhe zbutja) e shënuesve të Rio do t'u caktohet të gjitha dokumenteve të reja të projektit që do të përgatiten nga ministritë përkatëse;
 - ndajnë me MTM informacionin (formatin e tabelës) me masat e ardhshme përshtatëse të parashikuara në dokumentet e tyre sektoriale; dhe
 - angazhohen në vetë-edukim për çështjet e përshtatjes që lidhen me fushën e përgjegjësisë të sektorit të tyre nëpërmjet materialeve që janë të disponueshme lirisht në faqet e ndryshme të internetit.
- MTM duhet të bëjë sa më poshtë:
 - përgatisë një tabelë gjithëpërfshirëse me iniciativat/masat/projektet e ardhshme të përshtatjes për të gjithë sektorët, duke iu referuar burimit të dokumentit që kërkon projekte të tilla;
 - të përdorë të gjitha burimet e mundshme, si në nivel ndërkombëtar ashtu edhe në atë kombëtar, për të ofruar trajnime institucionale mbi çështjet e përshtatjes dhe menaxhimit të projekteve për stafin përkatës të ministrive të linjës, duke filluar nga anëtarët e GNPKNK. Kjo duhet të adresohet nëpërmjet një rregullimi më të mirë strategjik të iniciativave;
 - të bashkëpunojë me Shkollën Shqiptare të Administratës Publike për një përditësim të rregullt dhe të vazhdueshëm me njohuritë e përshtatjes dhe menaxhimit të projekteve;
 - të iniciojë dhe diskutojë me donatorë të ndryshëm në lidhje me përgatitjen dhe financimin e projekteve për një vlerësim të përgjithshëm të mbështetjes së tyre me projektet e përshtatjes të zbatuara në Shqipëri në periudhën 2012–2022, për të dalë me rezultate konkrete mbi rëndësinë, efektivitetin, ndikimin, qëndrueshmërinë e tyre, etj. ; dhe
 - të krijojë një platformë shkëmbimi online ndërmjet MTM-së dhe ministrive të linjës të përfaqësuara në GNPKNK për sa vijon:

- rezultatet dhe raportet (përfshirë raportet administrative) të zbatimit të projekteve të përshtatjes, dhe
- rezultatet e monitorimit, vlerësimit, mësimit dhe verifikimit të projekteve të përshtatjes.

5.0 Menaxhimi adaptiv, mësimi dhe gjetjet kryesore

Ky seksion nxjerr në pah perspektivat kryesore të grupeve të interesit në lidhje me zbatimin e PKP-së së Shqipërisë. Grafiku më poshtë ofron një ndarje demografike të palëve të interesuara që kontribuan në Raportin e Parë të Progresit. Shumica e aktorëve kontribuues ishin femra, duke përbërë 61.3% të totalit, ndërsa një shumicë e konsiderueshme, 91.5%, ishin të punësuar në agjenci apo organizata qeveritare. Vlen të përmendet se 94% e këtyre pjesëmarrësve nuk ishin të përfshirë në hartimin e PKP-së.

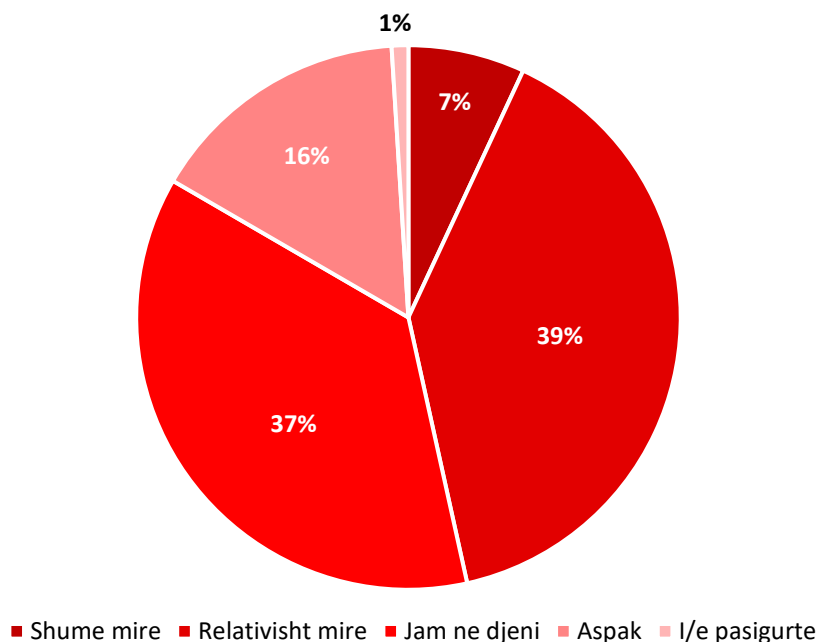
Figura 7. Palët e interesuara dhe pjesëmarrja në zhvillimin e PKP

5.1 Njohuri të përgjithshme dhe sektoriale për PKP-në

Sipas këndvështrimeve të palëve të interesuara të paraqitura në këtë seksion, shumica e pjesëmarrësve (83%) raportuan se ishin në djeni për dokumentin e PKP-së dhe kishin disa njohuri për VP-e për të cilat është përgjegjës institucioni ose agjencia e tyre. Megjithatë, një pjesë e konsiderueshme (16%) e të intervistuarve raportuan se nuk kishin dëgjuar për PKP-në, gjë që mund të jetë për shkak të rekrutimit të punonjësve të rinj të cilët nuk ishin të përfshirë në hartimin e tij ose ndjekjes dhe komunikimit të kufizuar pas miratimit të dokumentit. Për më tepër, vetëm 37% e palëve të interesuara raportuan se i njihnin 15 VP-e që janë pjesë e dokumentit të PKP-së. Kur u pyetën për njohuritë e PKP-së brenda sektorit të tyre, vetëm drejtoria përgjegjëse për ndryshimet klimatike në MTM raportoi se PKP-ja është shumë e njohur.

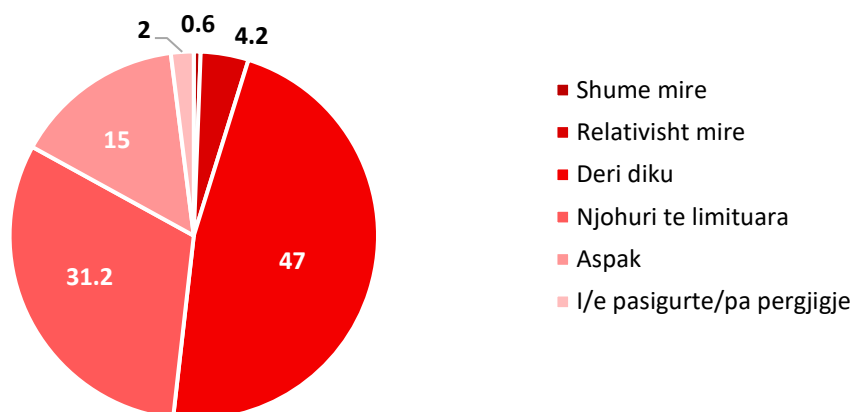
Figura 8. Përgjigjet për pyetjen "Sa i njihni qëllimet dhe masat e PKP-së, duke përfshirë veprimet prioritare të rëndësishme për agjencinë tuaj?"

Pyetësorët dhe takimet dypalëshe me palët e interesuara zbuluan se ekziston një informacion i përgjithshëm mbi PKP midis nëpunësve civilë që punojnë në MTM, Ministrinë e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, Ministrinë e Infrastrukturës dhe Energjisë, Ministrinë e Financave dhe Ekonomisë, Ministrinë e Shëndetësisë, Agjencinë e Menaxhimit të Burimeve Ujore, etj., 83% e të cilëve vlerësuan njohuritë e sektorit të tyre si të arsyeshme ose disi të gjera. Megjithatë, vetëm një përqindje e vogël e palëve të interesuara kanë njohuri adekuate për përmbajtjen e PKP-së dhe ZVP-e specifike, qëllimet, treguesit dhe veprimet që lidhen me institucionin dhe/ose sektorin e tyre.

Pak palë të interesuara (p.sh. Drejtoria e Pyjeve dhe Biodiversitetit dhe Drejtoria e Ndryshimeve Klimatike) raportuan përdorimin aktiv të dokumentit për të udhëhequr programimin e përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike. MTM ishte i vetmi institucion që ishte në dijeni dhe njohu nevojën e integritit të VP-e dhe prioriteteve të institucionit për të integruar ndryshimet klimatike në projekte dhe programe.

Figura 9. Njohuri të palëve të interesuara për dokumentin PKP në sektorin e tyre

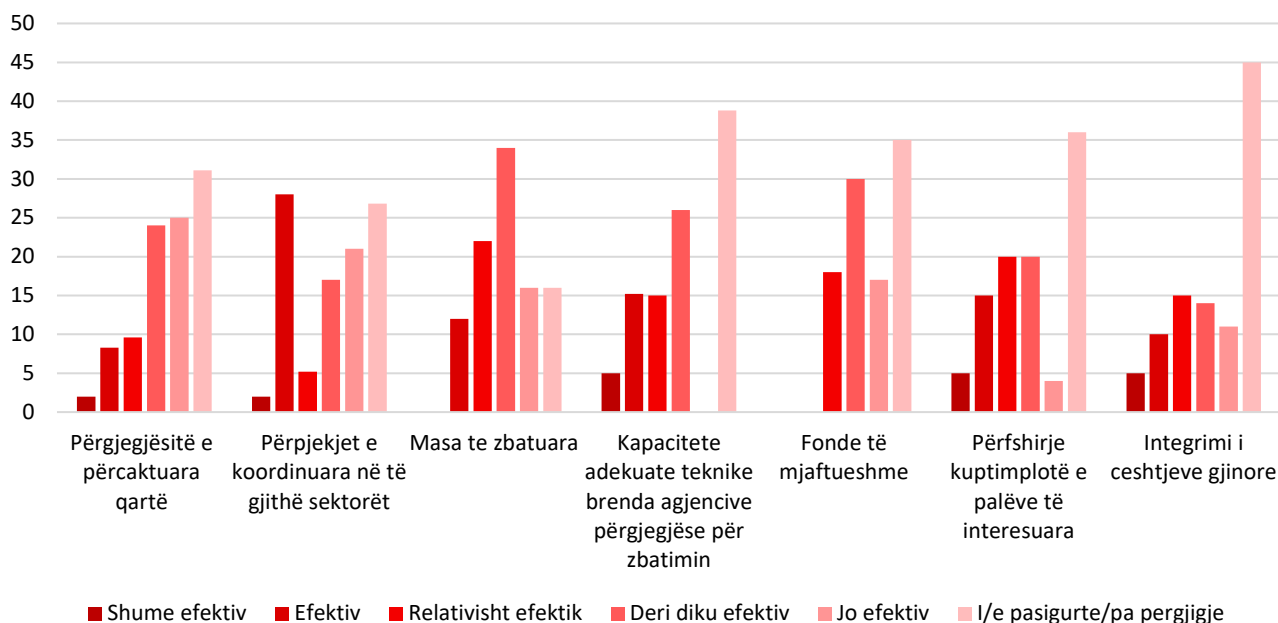

5 .2 Efektiviteti i Zbatimit të PKP

Siç është përmendur në metodologji, për të vlerësuar efektivitetin në mbështetjen e zbatimit të PKP-së, janë marrë në shqyrtim shtatë kriteret për të vlerësuar nivelet e efektivitetit. Kriteret u vendosën në bashkëpunim me përfaqësuesit e grupit të punës gjatë workshopit, bazuar në praktikat më të mira që do të ishin më të përshtatshme dhe të ngjashme me Shqipërinë. Për këtë vlerësim, GNPKNK mori parasysh kriteret që u zhvilluan për raportin e parë të progresit të Grenadës të dokumentit të PKP-së, bazuar në të dhënat që ishin në dispozicion dhe strukturën e ngjashme të dokumentit PKP të Grenadës. Metodologjia thekson fushat kryesore të identifikuara si thelbësore për zbatimin efektiv të PKP-së:

- përgjegjësitë e përcaktuara qartë ;
- përpjekjet e koordinuara në të gjithë sektorët;
- masa të zbatuara;
- kapacitete adekuate teknike brenda agjencive përgjegjëse për zbatimin;
- fonde të mjaftueshme;
- përfshirje kuptimplote e palëve të interesuara; dhe
- integrimi i çështjeve gjinore.

Figura 10. Niveli i efektivitetit në mbështetjen e zbatimit të PKP

Për shkak të një numri të madh ekspertësh që filluan të punojnë në qeveri në 2 vitet e fundit, bazuar në grafikun e mësipërm, vihet re se pothuajse për të gjitha kriteret e vlerësuara, një përqindje e konsiderueshme e përfaqësuesve në workshop treguan se nuk ishin të sigurtë për nivelin e efektivitetit. Grafiku tregon qartë shtrirjen e angazhimit të palëve të interesuara në zbatimin e PKP.

Vetëm një numër i vogël i palëve të interesuara vlerësuan ndonjë nga kriteret si efektiv ose shumë efektiv. Kriteret që zakonisht vlerësohen si efektive ishin koordinimi ndërsektorial (30%), përfshirja e palëve të interesuara (20%) dhe kapaciteti teknik i agjencisë për të mbështetur zbatimin e PKP-së (20.2%).

Qartësia e roleve dhe përgjegjësi (25%) dhe koordinimi ndërsektorial (21%) u vlerësuan si kriteret më joefektive midis atyre që u morrën në shqyrtim.

Disa nga përgjigjet e mbledhura gjatë ushtrimit:

“Kur hartohet një dokument politikash, ose kur një projekt-propozim dërgohet për komente në Drejtorinë përgjegjëse për ndryshimet klimatike, ne gjithmonë kërkojmë që t'i referohet PKP-së dhe një vlerësim se si do të ndikojë zbatimi i tij në zbatimin e PKP-së.” [Ekspert i Ndryshimeve Klimatike, MTM].

“Duke qenë se PKP është pjesë e Strategjisë Kombëtare të Ndryshimeve Klimatike, mendova se Ministria e Turizmit dhe Mjedisit ishte Ministria përgjegjëse për zbatimin e saj.” [Eksperti i politikave, Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural].

“Nuk ka asnjë informacion për gjendjen e zbatimit të dokumentit të PKP-së. OJQ-të rrallë mund të kenë informacion për projektet e zbatuara që kanë një ndikim pozitiv në përshtatje.” [Përfaqësues i OJQ-së].

“Disa nga projektet që ne po zbatojmë kanë një ndikim pozitiv në zbatimin e PKP-së, por duke qenë se nuk kam qenë pjesë e procesit të zhvillimit të PKP-së, nuk e dija që projekti kishte ndikim”.
[Ekspert i Politikave, Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore].

5.3 Pikat kryesore gjatë zbatimit të PKP

1. Rivitalizimi i GNPKNK . GNPKNK u krijua në vitin 2014 me urdhër të Kryeministrit. Në institucionet kryesore përgjegjëse për zbatimin e strategjisë kombëtare për ndryshimet klimatike u caktuan pika kontakti që do t'i raportonin periodikisht MTM-së. Ndërsa vendi u godit nga një tërmet shkatërrues në nëntor 2019 dhe kriza COVID-19, ka qenë shumë e vështirë të shtyhet përpara axhenda e ndryshimeve klimatike.

2. Përfshirja e ndryshimeve klimatike në dokumente të tjera strategjike sektoriale . Edhe pse nuk është i lidhur ekskluzivisht me PKP-në, aktorë të ndryshëm që përfaqësojnë ministrinë e linjës përmendën se ata po integrojnë konsideratat klimatike në planifikimin e tyre sektorial.

3. Rritja e ndërgjegjësimit për përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike . Fushatat e ndryshme ndërgjegjësuese, kryesisht si komponentë të projekteve të tjera, sjellin më shumë ndërgjegjësim për çështjen e përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike dhe rëndësinë e saj. Ndërgjegjësimi në komunitetet vulnerabël ndihmoi në rritjen e kapacitetit të qeverisë dhe komuniteteve lokale që jetojnë pranë lagunës Kune Vain për t'iu përshtatur ndryshimeve klimatike duke përdorur një grup të integruar ndërhyrjesh përshtatëse, duke përfshirë EbA.

4. Rritja e aksesit në financimin e klimës dhe forcimi i partneriteteve me OJQ-të . SKNK konsiderohet si dokumenti më i rëndësishëm në sektorin e klimës, duke reflektuar angazhimin e Shqipërisë ndaj komunitetit global dhe përpjekjet e saj për të reduktuar emetimet e gazeve serrë dhe për të rritur elasticitetin. Një zhvillim i dukshëm ka qenë angazhimi i shtuar i komunitetit të OJQ-ve në përpjekjet kombëtare për zhvillimin e qëndrueshëm. Drejtoria për Ndryshimet Klimatike raportoi bashkëpunim të shtuar me OJQ-të për sigurimin e financimit të klimës. Për shembull, Instituti i Kërkimeve Urbane (URI), një OJQ lokale, ka hartuar propozime të shumta financimi bazuar në SKNK . Këto propozime janë miratuar nga MTM pasi ato kontribuojnë në zbatimin e masave të përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike. Kjo strategji ka rezultuar në dy përfitime të rëndësishme: rritjen e aksesit në financimin e klimës dhe mundësitë e zgjeruara të bashkëpunimit me OJQ-të.

5.4 Sfidat

1. Kapaciteti i përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike dhe boshllëqet e njohurive. Ekziston një mungesë e përhapur e njohurive dhe aftësive institucionale në lidhje me ndryshimet klimatike, jo vetëm në nivel kombëtar, por edhe në nivel lokal. Bazuar në intervistat me nëpunësit civilë, përgjigja ndaj përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike është veçanërisht e pamjaftueshme për shkak të mungesës së njohurive dhe aftësive të mjaftueshme për të trajtuar ndikimet e ndryshimeve klimatike. Niveli i ulët i ndërgjegjësimit për çështjet e ndryshimeve klimatike midis aktorëve kryesorë, duke përfshirë qeverinë kombëtare, autoritetet e qeverisjes vendore, shoqërinë civile dhe sektorin privat, mund të evidentohet kur vlerësohet se ndryshimet klimatike nuk artikulojnë në mënyrë efektive në të gjitha dokumentet ekzistuese të politikave.

2. Përfshirja e shqetësimeve të ndryshimeve klimatike. Vetëm një numër i kufizuar politikash kombëtare kanë trajtuar shqetësimet në lidhje me ndryshimet klimatike dhe ndikimet negative në sektorë të ndryshëm ekonomikë. Diskutimet me zyrtarët e nivelit lokal zbuluan se atyre u mungojnë udhëzimet që janë të dobishme në zbatimin e politikave të ndryshimeve klimatike. Workshopi zbuloi se ka mungesë konsultimi midis njësive të qeverisjes vendore dhe politikëbërësve kombëtarë, edhe pse procesi i formulimit të politikave thuhet se është pjesëmarrës dhe gjithëpërfshirës. Shumica e dokumenteve strategjike sektoriale të analizuara kanë ekzistuar për më shumë se një dekadë dhe duhet të rishikohen. Institucionet përgjegjëse dhe aktorët e tjerë joshtetërorë duhet të planifikojnë të integrojnë ndryshimet klimatike në proceset e ardhshme të përditësimit.

3. Kufizimet e ndarjes së buxhetit. Ndarja e buxhetit për ndryshimet klimatike mbështetet kryesisht në mbështetjen financiare nga marrëveshjet dypalëshe dhe shumëpalëshe të donatorëve dhe fondet e sektorit publik dhe privat. Pjesa më e madhe e financimit të klimës në Shqipëri është shumë e varur nga komuniteti ndërkombëtar. Një nga vështirësitë në zbatimin e VP-e për përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike është mungesa e një mekanizmi financiar kombëtar efektiv dhe të qëndrueshëm. Zbatimi është i ulët sepse veprimet e parashikuara në plan nuk janë përfshirë në planifikimin buxhetor afatmesëm nga institucionet përgjegjëse për secilin sektor.

4. Mungesa e kapaciteteve dhe burimeve njerëzore. Ndërkohë që ka rritje të ndërgjegjësimit dhe angazhimit nga politikanët për të kundërshtuar efektet negative të ndryshimeve klimatike, si dhe një vullnet politik në rritje për të kuptuar urgjencën dhe kostot e mundshme të veprimit të pamjaftueshëm klimatik, kjo nuk është përkthyer qartë në shpërndarjen njerëzore, financiare, dhe burime të tjera. Kjo është e nevojshme për të arritur nivelin e kërkuar të përshtatjes. Të gjithë përfaqësuesit e ministrive apo agjencive përmendën burimet njerëzore si pengesë për zbatimin e PKP-së. Stafi kryesor që ishin pjesë e ministrive gjatë zhvillimit të PKP-së nuk po punojnë më për qeverinë; prandaj mungon edhe kapaciteti. U theksua se kapacitetet e kufizuara për të adresuar në mënyrë efektive kërcënimet dhe ndikimet e mundshme të ndryshimeve klimatike për të zhvilluar zgjidhje të qëndrueshme përshtatjeje janë identifikuar si një pengesë e rëndësishme potenciale për zbatimin e tij.

5. Ndikimi i tërmetit dhe pandemisë COVID-19. Tërmeti në nëntor 2019 dhe kriza COVID-19 ngadalësuan aktivitetet e planifikuara për 2020-2021.

6. Axhenda e përfshirjes sociale në përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike . Për zbatimin efektiv të VP-e të përshtatjes dhe ndërtimin e elasticitetit ndaj ndikimeve të ndryshimeve klimatike, Shqipëria duhet të bëjë një dallim të qartë se si ndryshimi i klimës ndikon në grupe të ndryshme sociale dhe të lëvizë përtej grave dhe burrave drejt përfshirjes gjinore dhe sociale. Kjo nënkupton përfshirjen e të gjitha grupeve të ndryshme shoqërore në procesin e PKP-së dhe sigurimin e adresimit të nevojave të tyre specifike.

Mendimet e palëve të interesuara në lidhje me sfidat kryesore

“Ne kemi nevojë për njerëz me kapacitetet e duhura për të trajtuar ndryshimet klimatike. Njerëz që kuptojnë vërtet dhe mund t'u shpjegojnë në një gjuhë shumë të thjeshtë fermerëve se çfarë është ndryshimi i klimës dhe si të trajtohen çështjet e ndryshimeve klimatike. [Eksperti i Bujqësisë, Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural]

“Po, ne kemi Politikën Kombëtare të Pyjeve; Në fakt, politika është këtu, por zbatimi është problemi. Kjo është ajo që na duhet, të nxisim zbatimin.” [Eksperti i pyjeve, MTE]

“Përgatitja e Shqipërisë për të trajtuar ndryshimet klimatike ose për t'iu përshtatur ndryshimeve klimatike është penguar për shkak të burimeve të kufizuara financiare. Mungesa e fondeve është një sfidë e madhe sepse ne në fakt duhet të krijojmë ndërgjegjësime për përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike për njerëzit anembanë dhe kjo kërkon mbështetje financiare.” [Eksperti i financave, Ministria e Financave dhe Ekonomisë]

6.0 Përfshirja e përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike në politika/plane/strategji

Integrimi i përshtatjes është i rëndësishëm si për politikat gjithëpërfshirëse të zhvillimit ashtu edhe për politikat sektoriale. Procesi i përfshirjes së çështjeve të ndryshimeve klimatike në buxhet do të monitorohet në të 15 VP-e, me anketa të kryera në zyrën e kryeministrit, Ministrinë e Infrastrukturës dhe Energjisë (MIE), Ministrinë e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural (MBZHR), Ministrinë e Turizmit dhe Mjedisit. (MTM), Agjencinë Kombëtare të Mbrojtjes Civile dhe Agjencinë e Menaxhimit të Burimeve Ujore. Metodologjia për ndjekjen e integrit të ndryshimeve klimatike në politika/plane/strategji bazohet në pyetjet dhe tabelat e përshkruara në Aneksin G.

Pas miratimit të SKNK, integrimi i përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike në planet dhe politikat përkatëse sektoriale është një parim thelbësor për procesin e PKP-së në Shqipëri. Masat për integrimin e ndryshimeve klimatike në projekte, legjislacion dhe aktivitete janë duke u zhvilluar tashmë për disa sektorë, përfshirë Strategjinë Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim (SKZHI). Duke pasur parasysh ndikimin e gjerë të sfidës së ndryshimeve klimatike, është e domosdoshme që strategjitë e përshtatjes të përfshihen në të gjitha nivelet e qeverisjes, duke përfshirë legjislacionin, planifikimin e projekteve, shpërndarjen e burimeve, zbatimin dhe monitorimin.

Kontributi Kombëtar i Përcaktuar i rishikuar 2021–2030

Në vijim të Marrëveshjes së Parisit, Republika e Shqipërisë miratoi dokumentin e rishikuar të KKP me Vendimin e Këshillit të Ministrave nr. 581, datë 06.10.2021. Ky dokument i rishikuar, i dorëzuar në Sekretariatit e UNFCCC përpara COP 26, vendos një objektiv për të reduktuar emetimet e dioksidit të karbonit në Shqipëri me 20.9%. Ky angazhim është pjesë e agjendës më të gjerë kombëtare të Shqipërisë për klimën dhe përpjekjeve të saj për të arritur Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm.

NDC i përditësuar 2021–2030 zgjeron fushën e tij duke përfshirë masat e përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike dhe duke u përpjekur të integrojë përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike në strategjitë përkatëse zhvillimore dhe sektoriale. Ky zgjerim mbulon më shumë rajone dhe sektorë gjeografikë sesa NDC fillestare, të cilës i mungonte një komponent përshtatjeje.

NDC i rishikuar është gjithashtu në harmoni me strategjitë dhe planet e rimëkëmbjes së gjelbër të Shqipërisë pas tërmetit/katastrofës dhe COVID-19. Masat e propozuara të përshtatjes, veçanërisht ato që fokusohen në mjedis dhe menaxhimin e rrezikut nga fatkeqësitë, përputhen me parimet drejtuese të vlerësimeve të nevojave të Shqipërisë pas fatkeqësisë. Këto parime synojnë në mënyrë specifike të arrijnë rindërtimin dhe rimëkëmbjen në një mënyrë që rrit elasticitetin e infrastrukturës, ekosistemeve, mjedisit dhe komuniteteve të cenueshme ndaj fatkeqësive të ardhshme, duke përfshirë goditjet antropogjene dhe klimatike, dhe të promovojnë përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike duke futur masa specifike në sektorë, programet e rimëkëmbjes dhe rindërtimit.

NDC-ja e rishikuar është gjithashtu në linjë dhe kontribuon në Planin për Rimëkëmbjen dhe Reagimin Social-Ekonomik të Shqipërisë pas COVID-19, i cili plotëson Planin Kombëtar të Reagimit të Qeverisë së Shqipërisë dhe Planin Kombëtar të Përgatitjes dhe Reagimit Strategjik. NDC e rishikuar mbështet nevojën për të investuar në një ekonomi me karbon të ulët dhe elastike duke promovuar investime të pastra, të gjelbra, të qëndrueshme dhe elastike, duke siguruar rimëkëmbjen e gjelbër pas COVID-19.

Shkalla e integritit të çështjeve të përshtatjes në dokumentin e NDC u vlerësua si **mjaft e fortë**.

SKZHI 2022 deri në 2030

Këshilli i Ministrave miratoi SKZHI 2022 – 2030 me VKM nr. 88, datë 2 janar 2023. Vizioni i kësaj strategjie është “një ekonomi e fortë dhe e qëndrueshme për Shqipërinë përmes një rruge me zero emetime dhe rritjeje ekonomike të gjelbër”. SKZHI thekson rëndësinë e përcaktimit dhe mobilizimit të burimeve financiare dhe burimeve të tjera të nevojshme për të mbrojtur Shqipërinë nga efektet e ndryshimeve klimatike, si dhe kalimin drejt një rruge me elasticitet klimatik dhe zero emetime.

Për zbatimin e këtij qëllimi, është e rëndësishme:

- integrimi i ndryshimeve klimatike në strategji, dokumente politike ose plane veprimi sektoriale; dhe
- krijimi i proceseve dhe udhëzimeve specifike institucionale, me synim integrimin e masave prioritare të NDC 2021–2030 dhe strategjisë kombëtare për ndryshimet klimatike dhe PKP në procesin e planifikimit buxhetor afatmesëm me tregues kryesorë të matshëm.

Disa nga ndërhyrjet më të rëndësishme të parashikuara për arritjen e masave prioritare janë:

- plotësimi i legjislacionit parësor dhe dytësor në fushën e ndryshimeve klimatike si dhe integrimi i çështjeve klimatike në të gjithë sektorët e prekur deri në vitin 2027;
- integrimi i masave zbutëse dhe përshtatëse në buxhetin publik deri në vitin 2025 dhe dokumentet strategjike kombëtare dhe lokale deri në vitin 2030;
- reforma institucionale dhe organizative, forcimi i strukturave qeveritare dhe sigurimi i burimeve financiare dhe njerëzore me qëllim gjenerimin dhe sigurimin e të dhënave publike për klimën dhe efektet e saj në sektorët kyç të ekonomisë, sigurisë dhe shëndetit të popullsisë deri në vitin 2029 ;
- ndërtimi i një platforme kombëtare për shkëmbimin e informacionit dhe shërbimeve për klimën për të siguruar ndërveprimin institucional për përdorimin e këtyre të dhënave deri në vitin 2030;
- përshtatja dhe zbatimi i masave të integruara, EbA dhe/ose zgjidhjeve të bazuara në natyrë në nivel lokal dhe qendror deri në vitin 2027; dhe
- Pilotimi dhe përsëritja e masave inovative në sektorë që lidhen me zbutjen dhe përshtatjen ndaj efekteve klimatike (si menaxhimi i integruar i mbetjeve, lëvizshmëria, bujqësia, pylltaria, planifikimi urban, infrastruktura, energjia, etj.) deri në vitin 2026.

Shkalla e integritit të çështjeve të përshtatjes në dokumentin e SKZHI 2022–2030 u vlerësua si **e fortë**.

Dokumenti Politik për Pyjet në Shqipëri 2019-2030

Këshilli i Ministrave miratoi me vendimin nr. 814, datë 31 dhjetor 2018, Dokumenti Politik për Pyjet në Shqipëri, ⁷shërben si strategjia e pyjeve për 2019-2030 dhe njeh rëndësinë e jashtëzakonshme të fondit pyjor në territorin e Republikës së Shqipërisë për zhvillimin social dhe ekonomik. Objektivi i

⁷ <https://turizmi.gov.al/ep-content/uploads/2019/09/DPP-17.12.2018.pdf>

Plani Kombëtar i Përshtatjes së Shqipërisë: Raporti i parë i progresit

dokumentit është menaxhimi i fondit pyjor në mënyrë efikase, si dhe të ndërtoj elasticitetin përmes masave të përshtatjes dhe zbutjes. Zbatimi i ndërhyrjeve të parashikuara në këtë dokument do të ulin cenueshmërinë e vendit tonë dhe do ta ndihmojnë atë të përshtatet me ndryshimet klimatike.

Edhe pse dokumenti politik për pyjet i rishikuar nuk ishte miratuar ende në kohën që PKP u miratua, miratimi dhe zbatimi i këtij dokumenti kanë një ndikim pozitiv të drejtpërdrejtë për zbatimin e VP 7, 11, 14 dhe 15.

Ligji i ri nr. 57/2020 “Për pyjet” përmend ndryshimet klimatike, por jo përshtatjen në mënyrë specifike ndaj ndryshimeve klimatike.

Shkalla e integritit të çështjeve të përshtatjes në Dokumentin Politik për Pyjet në Shqipëri u vlerësua si **e dobët**.

Strategjia e Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Peshkimit, 2021-2027

Këshilli i Ministrave ka miratuar vendimin nr.460, datë 29.06.2022, “Për miratimin e strategjisë së bujqësisë, zhvillimit rural dhe peshkimit, 2021–2027”. Ky dokument synon menaxhimin e qëndrueshëm të burimeve natyrore dhe ndërmarrjen e veprimeve klimatike nëpërmjet:

- Menaxhimit më të mirë të pyjeve dhe burimeve ujore dhe aplikimi i metodave të prodhimit bujqësor, mbrojtja e mjedisit dhe zbutja e efekteve të ndryshimeve klimatike;
- rritja e numrit të fermave organike të certifikuara; dhe
- rritja e numrit të fermave që kanë të ardhura jobujqësore.

Shkalla e integritit të çështjeve të përshtatjes në strategjinë e bujqësisë, zhvillimit rural dhe peshkimit u vlerësua si **e dobët**.

Strategjia Kombëtare për ZRRF dhe Plani i Veprimit 2023-2030

Shqipëria ka bërë një hap të rëndësishëm drejt ndërtimit të një kombi më të sigurt dhe më elastik duke miratuar Strategjinë e re Kombëtare për Zvoglimin e Rrezikut nga Fatkeqësitë dhe Planin e Veprimit (2023-2030).

Ky dokument është në përputhje me Kuadrin Sendai dhe udhëzimet e BE-së dhe forcon kapacitetin e Shqipërisë për të menaxhuar dhe marrë parasysh ndikimin e ndryshimeve klimatike në reduktimin e rrezikut nga ekspozimi, me fokus të veçantë tek gratë dhe grupet vulnerabël.

Miratimi i këtyre dokumenteve kombëtare strategjike dhe planifikuese të ZRRF-së tregon përkushtimin e Shqipërisë për të përmirësuar aftësinë e saj zbutëse, parandaluese, gatishmërnë, reagimi dhe rikuperimin ndaj fatkeqësive. Ai shërben gjithashtu si shembull për vendet e tjera në rajon që përballen me efektet e fatkeqësive dhe ndryshimeve klimatike.

Shkalla e integritit të çështjeve të përshtatjes në strategjinë e mbrojtjes civile dhe ZRRF u vlerësua si **mjaft e fortë**

7.0 Kontributi i PKP-së në reduktimin e cenueshmërisë dhe ndërtimin e kapaciteteve adaptive

Megjithëse Shqipërisë i mungon një vlerësim gjithëpërfshirës i cenueshmërisë, cikli fillestar i PKP-s nuk e zvogëloi mjaftueshëm cenueshmërinë apo nuk ndërtoi kapacitete përshtatëse për të menaxhuar rreziqet klimatike. Kjo vjen si pasojë e shkallës së ulët të zbatimit të masave të planifikuara dhe një përqindje të lartë të masave për të cilat nuk është marr asnjë veprim. Megjithatë, masat shtesë që nuk janë pjesë e PKP e zbutën disi këtë pasivitet, që do të thotë se nivelet e përfundimit të PKP ofrojnë vetëm një pamje të pjesshme të progresit kombëtar.

Përafërsisht 63% e masave të PKP-së nuk ishin të dizajnuara për reduktimin e drejtpërdrejtë të rrezikut, duke e bërë të pamundur uljen e ndjeshme të rrezikut klimatik në ciklin e parë të PKP-së. Reduktimi i cenueshmërisë dhe rritja e kapaciteteve janë synime afatgjata dhe nuk ka gjasa të arrihen plotësisht brenda një periudhe 5-vjeçare. Megjithatë, PKP-ja ka ndikuar pozitivisht në kuadrin institucional dhe mjedisin mundësues, duke krijuar terrenin e duhur për përshtatje të mëtejshme deri në vitin 2035.

Sfidat e hasura gjatë zbatimit mund të shndërrohen në mundësi për ciklin e ardhshëm të PKP-së. Një strategji proaktive, e orientuar drejt rezultateve nevojitet për zbatimin efektiv, duke synuar objektiva transformues në nivel kombëtar dhe sektorial dhe të mbështetur nga të dhëna të besueshme. Rezultatet se çfarë mund të arrihet realisht brenda një cikli 5-vjeçar, duke marrë parasysh burimet njerëzore të disponueshme dhe të parashikuara janë në përpjestim të drejtë me arritjet. Pa një zbatim të fuqishëm, PKP-ja, ndonëse një instrument i rëndësishëm kombëtar, do të ketë ndikim të kufizuar në rritjen e elasticitetit të Shqipërisë ndaj klimës.

8 .0 Përfundime dhe rekomandime

Më poshtë është një listë rekomandimesh që ndjek përshkrimin dhe analizën e situatës me përshtatjen në të gjitha nivelet, që nga përgatitja (2017) dhe miratimi (2019) i PKP-së së parë dhe raporti i përgatitur për Vlerësimin e Kapaciteteve Kombëtare dhe Nevojave për Trajnim për përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike në kuadër të këtij projekti. Ato duhet të merren parasysh për përgatitjen e masave të PKP-së së dytë (2023-2033). Për lehtësi referimi, rekomandimet janë organizuar sipas fushave kryesore të nevojës.

Politika, Planifikimi dhe Zbatimi i përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike

Për të qenë në përputhje me UNFCCC, *Acquis të BE-së për klimën*⁸ dhe kërkesat e legjislacionit kombëtar për klimën, nevojitet të ndërmerren veprimet e mëposhtme:

- Vlerësimi i nivelit aktual të integritit të përshtatjes në politikat dhe planet sektoriale dhe integrimi plotësisht sipas nevojës në bujqësi dhe zhvillimin rural, energjinë, transportin, turizmin, zhvillimin urban, Planin Kombëtar të Territorit, planet e zhvillimit të tetë bashkive, ndër-komunat e integruara, plani sektorial bregdetar, tek SKZHI, buxheti afatmesëm, Strategjia e Menaxhimit të Financave Publike pas vitit 2020, etj. Kjo nënkupton objektiva të qarta që lidhen me qëndrueshmërinë e sektorit ndaj ndryshimeve klimatike, si dhe aktivitete për arritjen e tyre.
- Zbatimi i NDC-së së rishikuar (2021) dhe masat e tij të lidhura me përshtatjen.
- Përdorimi i teknologjive të reja për rezistimin ndaj klimës për të përshtatur mjedisin e mbështetës dhe infrastrukturën rezidenciale dhe produktive, akomodimin turistik dhe asetet dhe objektet shëndetësore (dhe të tjera sociale).
- MTM duhet të krijojë një listë të përgjithshme ombrellë të iniciativave/masave/projekteve/ideve/koncepteve në të ardhmen për sektorët prioritarë, bashkitë, pellgjet e lumenjve, etj., siç identifikohen përmes dokumenteve të ndryshme të politikave (p.sh., NDC, NC4, programi i vendit për Shqipërinë, strategji/plane të ndryshme sektoriale, plane zhvillimore bashkiake, etj.) duke iu referuar burimit të dokumentit që kërkon projekte të tilla dhe ndaje atë me sektorët/ministritë përkatëse të linjës nëpërmjet GNPKN.

Forcimi Institucional për PKP

- Të forcohet bashkëpunimi ndërsektorial dhe mekanizmat e koordinimit ndërmjet ministrive dhe palëve përkatëse të interesit në procesin e PKP-së përmes funksionimit të duhur të GNPKN.
- Të hartohen mandate të qarta institucionale për institucionet e interesuara nga ligji i ndryshimeve klimatike/integrimi i PNK/NAP/GNPKN.
- Përmirësimi i aranzhimeve institucionale për të koordinuar, monitoruar dhe zbatuar ndryshimet klimatike dhe PKP.

⁸Acquis është paketa e legjislacionit për klimën e BE-së që përfshin traktate dhe ligje, deklarata dhe rezoluta, marrëveshje ndërkombëtare për çështjet e BE-së dhe vendimet e dhëna nga Gjykata e Drejtësisë.

- Rishikimi i përshkrimeve të punës për zyrtarët në ministritë e linjës të përfshirë në GNPNK me role dhe përgjegjësi të qarta në lidhje me ndryshimet klimatike dhe funksionin e tyre në GNPNK.
- Përmirësimi i sistemeve për monitorimin dhe vlerësimin e performancës së stafit të përfshirë në GNPNK.
- Krijimi i një procesi gjithëpërfshirës me palët e interesuara përkatëse.
- Me mbështetjen e anëtarëve të GNPNK, të krijohet në MTM një platformë shumëpalëshe⁹ për përshtatjen që lehtëson mekanizmat e koordinimit horizontal dhe vertikal, harmonizimin e politikave dhe shkëmbimin e informacionit, ndarjen e rezultateve dhe raporteve të projekteve të përshtatjes me MTM, planifikimin dhe raportimin mbi zbatimin e PKP-së:
 - Të mbahet një databazë me listën e projekteve të përshtatjes që janë zbatuar dhe në vazhdim, duke përfshirë rezultatet e zbatimit dhe raportet e ministrive të linjës të përfaqësuara në GNPNK, monitorimin, vlerësimin, rezultatet e të mësuarit dhe verifikimit të projekteve të përshtatjes, etj.
 - B krijoni një listë të përgjithshme ombrellë të iniciativave/masave/projekteve/ideve/koncepteve në të ardhmen për sektorët prioritarë, bashkitë, pellgjet e lumenjve, etj., siç identifikohen përmes dokumenteve të ndryshme të politikave (p.sh., NDC, NC4, programi i vendit për Shqipëria, strategji/plane të ndryshme sektoriale, plane zhvillimore bashkiake, etj.) duke iu referuar burimit të dokumentit që kërkon projekte të tilla dhe ndaje atë me sektorët/ministritë përkatëse të linjës nëpërmjet GNPNK.

Burimet Njerëzore për PKP

- Gradualisht duhet të punësohen shtatë specialistë të tjerë në administratën publike shqiptare që merren me ndryshimet/përshtatjen klimatike: dy në MTM, pesë në Agjencinë Kombëtare të Mjedisit (AKM) dhe një në MPB. Disa nga përgjegjësitë e ekspertëve që punojnë në MTM dhe MPB do të ishin hartimi i politikave dhe sigurimi që përshtatja ndaj ndryshimeve klimatike të përfshihet në politikat dhe projektet sektoriale. Pesë punonjës në AKM nevojiten për zbutjen dhe përshtatjen e ndryshimeve klimatike për mbajtjen e sistemit MRV dhe bashkëpunimin me institucione të ndryshme për të mbledhur të dhëna.
- MTPT duhet të përdorë të gjitha burimet e mundshme, në nivel ndërkombëtar dhe kombëtar, për të ofruar trajnime institucionale mbi çështjet e përshtatjes dhe menaxhimit të projekteve për stafin përkatës të ministrive të linjës, duke filluar nga anëtarët e Grupit të Punës. Të rrisin kapacitetet e tyre për t'u marrë me planifikimin e përshtatjes, koordinimin, zbatimin dhe procedurat e raportimit.
 - shfrytëzimi i projekteve ndërkombëtare për rritjen e kapaciteteve të administratës publike në nivel qendror dhe lokal;
 - të frymëzojnë/informojnë administratën publike si në nivel qendror ashtu edhe në atë vendor për t'u angazhuar në vetë-edukim për çështjet e përshtatjes që lidhen me

⁹ Përdorimi i IPSIS do të konsolidonte rolin e IMEGCC, shkëmbimin e informacionit, shkëmbimin e njohurive, strategjitë/planet e ndryshimeve klimatike, harmonizimin e planeve të veprimit.

fushën shtetërore të kompetencës së sektorit të tyre nëpërmjet materialit që disponohet lirisht në faqe të ndryshme interneti ;

- të vlerësojnë mundësinë e zhvillimit të platformave mësimore për të lehtësuar shkëmbimin e përvojave dhe praktikave më të mira; dhe
- Krijimi i një programi trajnimi për përshtatjen në Shkollën Shqiptare të Administratës Publike për trajnime të rregullta dhe të vazhdueshme dhe përditësimin e administratës qendrore dhe vendore me njohuritë e përshtatjes dhe menaxhimit të projektit. Të angazhohet, ndër të tjera, IGJEO për të ofruar mësimdhënie dhe përvojë akademike.
- Sigurohuni që programi i trajnimit të mbulojë temat kryesore si p.sh.
 - kërkesat e UNFCCC, BE-së dhe legjislacionit kombëtar;
 - teknologjitë klimatike (masat dhe teknologjitë e zbutjes dhe përshtatjes; teknologjia e lidhur me PKP);
 - ndikimet e ndryshimeve klimatike në grupet vulnerabël (ndikimet joproporcionale të ndryshimeve klimatike tek gratë);
 - Integrimi i përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike (përforcimi i kapacitetit dhe aftësisë për të integruar dhe zbatuar proceset kombëtare të përshtatjes; bashkëpunimi publik-privat për përshtatjen);
 - konteksti ndërkombëtar (UNFCCC dhe detyrime të tjera globale për CCA; perspektiva e BE-së për CCA; procesi i raportimit për CCA; etj.);
 - ndikimet dhe elasticiteti i cenueshmërisë së ndryshimeve klimatike, duke u fokusuar në vlerësimet e cenueshmërisë dhe përshtatjes, vlerësimin e rrezikut, monitorimin, zbatimin e planit, e kështu me radhë;
 - testimi dhe vlerësimi i kursantëve në përfundim të programit të trajnimit për njohuritë e marra.

Financimi për PKP

- Integroni konsideratat dhe kriteret e ndryshimeve klimatike në udhëzimet, procedurat dhe metodologjitë e përdorura për përzgjedhjen dhe vlerësimin e programeve/projekteve të investimeve publike dhe financimin (duke përfshirë rreziqet dhe dobësitë e ndryshimeve klimatike të rëndësishme për objektivat, aktivitetet dhe rezultatet e projektit që kontribuojnë në përshtatjen dhe elasticitetin ndaj ndryshimeve klimatike).
- Nëpërmjet GNPKNK, sigurohuni që programet/projektet e ardhshme të konceptohen pas një analize shumësektoriale dhe në një mënyrë të balancuar ndërmjet tyre.
- Financimi duhet të drejtohet kryesisht dhe gjithnjë e më shumë për të reduktuar cenueshmërinë dhe përshtatjen klimatike, për të zbatuar politika dhe masa që rrisin qëndrueshmërinë e sektorëve ekonomikë ndaj rreziqeve natyrore dhe antropogjene të shkaktuara nga ndryshueshmëria natyrore klimatike dhe ndryshimet antropogjene klimatike. Financimi duhet të përdoret për investime që ndihmojnë vendin të përballet më mirë me ndikimet e ndryshimeve klimatike.
- Sipas udhëzimit të OECD/DAC (2016), zbatoni përdorimin e shënuesve Rio për Përshtatje gjatë përgatitjes së programit ose dokumentit të projektit dhe përpara zbatimit. Kjo për të

mundësuar gjurmimin e financimit për të gjitha projektet e përshtatjes klimatike ose ato me strategji të integruara përshtatjeje, në të gjithë sektorët dhe ministritë e linjës.

- Ndërtoni dhe mbani shënime të statistikave të financimit të përshtatjes.
- Përdorni fondet e BE-së dhe ato ndërkombëtare të disponueshme për CCA siç përshkruhet në seksionin 5.6 të këtij raporti të inventarizimit.
- Të shtyhet angazhimi i sektorit privat si një burim financimi për veprime përshtatëse sepse fokusi ka qenë kryesisht në sektorin publik. Rritja e interesit të bizneseve vendase për të ndërmarrë veprime përshtatëse për të shmangur dëmet që mund të ndikojnë në punën dhe të ardhurat e tyre.

M&V i Projekteve të Përshtatjes

- MTE duhet të iniciojë një diskutim me donatorë të ndryshëm për përgatitjen dhe financimin e projektit për vlerësim të pavarur, nëpërmjet mbështetjes së tyre të përgjithshme lidhur me projektet e përshtatjes të zbatuara në Shqipëri në periudhën 2012-2022, për të dalë me rezultate konkrete mbi rëndësinë, efektivitetin, ndikimin dhe qëndrueshmërinë e tyre, vlerën e shtuar dhe kosto-efektivitetin, mësimet e nxjerra, rekomandimet për rritjen e efikasitetit dhe efektivitetit , ose për të replikuar dhe/ose për t'u vazhduar në Shqipëri.

9 .0 Anekset

A. Lista e institucioneve dhe individëve të intervistuar

Institucioni	Emri	Mbiemri	Emërtimi
MoTE	Eneida	Rabdishta	Eksperti i ndryshimeve klimatike
	Klodiana	Marika	Drejtori
	Rovena	Agalliu	Ekspert i cilësisë së ajrit
	Lediana	Karalliu	Shef i sektorit të mbetjeve
	Ylli	Hoxha	Përgjegjës i sektorit të pyjeve
	Enkeleda	Vehbiu	Specialist në sektorin e turizmit
Zyra e Kryeministrit	Evis	Qaja	Drejtor i politikave dhe qeverisjes së mirë
Ministria e Financave dhe Ekonomisë	Gentian	Opra	Drejtor i departamentit të analizës dhe programimit të buxhetit
	Emanuela	Xhelita	Ekspert i analizës së buxhetit
Agjencia Kombëtare e Mjedisit	Enkeleda	Shkurta	Përgjegjës i sektorit të informacionit, GIS dhe regjistrave mjedisore
Agjencia Kombëtare e Burimeve Natyrore	Renata	Aliko	Shefi i sektorit të të dhënave
Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë	Bledar	Aliaj	Drejtor i politikave dhe strategjive në fushën e sektorit të energjisë dhe industrisë
	Enea	Karakaci	Drejtor i Përgjithshëm në MIE
	Jonida	Rika	Përgjegjës sektori në Drejtorinë e Politikave dhe Strategjive në fushën e sektorit të energjisë dhe industrisë
Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale	Merita	Xhafaj	Drejtor i Përgjithshëm, Drejtorja e Përgjithshme e Politikave dhe Zhvillimit të Shëndetësisë
Instituti i Shëndetit Publik	Elida	Mataj	Shef i sektorit të epidemiologjisë mjedisore dhe kontrollit të cilësisë së ajrit
Ministria e Mbrojtjes	Razlind	Shytaj	Kapiten i Rangut III
Agjencia Kombëtare e Mbrojtjes Civile	Dukate	Dodaj	Ekspert i emergjencave civile
	Fatjona	Xhaferraj	Ekspert
	Nereida	Lalmi	Ekspert
	Andi	Pogaci	Ekspert i politikave
	Jonida	Kalani	Ekspert
Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural	Lauresha	Grezhda	Drejtor i Politikave të Bujqësisë
INSTAT	Denis	Kristo	Drejtor i Statistikave të Bujqësisë dhe Mjedisit
	Ndue	Çuni	Statistikat për mjedisin dhe pylltarinë
Donatorë të tjerë	Mirela	Kamberi	UNDP
	Laureta	Dibra	UNDP
	Merita	Meksi	GIZ
	Arbeni	Kipi	FAO
	Viola	Agasi	UNEP
IGEO	Ylber	Muceku	Drejtor IGJEO

Institucioni	Emri	Mbiemri	Emërtimi
	Irena	Ymeti	Ekspert i hidrologjisë
Akademi	Albana	Hasimi	Universiteti Politeknik i Tiranës, Instituti i Gjeoshkencave, Energjisë, Ujit dhe Mjedisit - Ekspert në departamentin e klimës dhe mjedisit
	Ornela	Shoshi	Universiteti Polis, Pedagoge
OJQ-të	lira	Hakani	Koordinator i projektit, Qendra EDEN
	Endri	Haxhiraj	Drejtor i Institutit për Politika Mjedisore
	Ergi	Bregasi	Koordinator i projektit, Qendra EDEN

B. Lista e 15 VP-e të Shqipërisë dhe 31 Objektivave

Fusha tematike	Arsyetimi / objektivat kryesorë	Elementet kryesore të mundshme	Aktorët përgjegjës
Veprime gjithëpërfshirëse / kuadri zbatues			
Nr. 1: Drejtimi i procesit të përshtatjes në Shqipëri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sigurimi i natyrës si proces të NAP-it edhe pas miratimit të dokumentit . ▪ Sigurimi i zbatimit të masave të parashikuara në dokumentin e NAP-it. ▪ Sigurimi i korrigjimeve të nevojshme të procesit të NAP-it në bazë të përvojave. 	<ul style="list-style-type: none"> • T'i jepen kompetencat ministrisë përgjegjëse për ndryshimet klimatike, Ministrisë së Turizmit dhe Mjedisit. • Të sigurohen mbledhje të rregullta të GNMPNK-së për drejtimin e përgjithshëm si dhe për tema kryesore të përzgjedhura për secilën seancë. • Të hartohet një dokument i përgjithshëm udhërrëfyes për procesin përfshirë afatet, përgjegjësitë dhe burimet. • Të shqyrtohet dhe përditësohet rregullisht procesi i NAP-it. • Të bëhet lidhja me mekanizmin e monitorim-vlerësimit dhe raportimit (nr.4). 	<p>Ministria e Turizmit dhe Mjedisit (udhëheq)</p> <p>Zyra e Kryeministrisë (përfshihet)</p>
Nr. 2: Nisma integruese gjithëpërfshirëse	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pasqyrimi i përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike në SKZHI dhe strategji sektoriale. ▪ Nxitja e përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike në asistencën për aderim në përputhje me objektivat e politikës së BE-së për përshtatjen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Të nxiten konceptet dhe instrumentet integruese (bërja rezilient ndaj ndryshimeve klimatike, thjerra klimatike, vlerësimi mjedisor strategjik me ndjeshmëri klimatike etj.) • Të bashkërendohen projektet pilot integruese në Shqipëri. • Të integrohet përshtatja ndaj ndryshimeve klimatike në zbatimin e SKZHI-së. • Të integrohet përshtatja ndaj ndryshimeve klimatike në procesin IPA. 	<p>Ministria e Turizmit dhe Mjedisit</p> <p>Mbështetje: donatorët përkatës</p>

Plani Kombëtar i Përshtatjes së Shqipërisë: Raporti i parë i progresit

<p>Nr. 3: Gatishmëria financiare për klimën</p>	<p>Pranimi me sukses i buxhetit publik të Shqipërisë për financimin e zbatimit të NAP-it.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Fitimi i mundësisë së përfitimit të drejtpërdrejtë ose të tërthortë nga fondet e GCF-ës për zbatimin e NAP-it shqiptar. 	<ul style="list-style-type: none"> • Të krijohet një sektor i financimit klimatik • Të hartohet kuadri strategjik. • Buxhetim / etiketim klimatik pilot. • Të nxitet mundësia për të marrë financim klimatik. • Të sigurohet nxjerrja e mësimave dhe novacioni. 	<p>Ministria e Turizmit dhe Mjedisit</p> <p>/ AKPT-ja (udhëheq)</p> <p>UNDP-ja (mbështet)</p>
<p>Nr. 4: Sistemi i monitorimit të implementimit të NAP-it</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vlerësimi i progresit kundrejt objektivave për aftësitë ripërtëritëse ndaj klimës ▪ Ngritja e sistemit të monitorimit të mbështetur në rezultate 	<ul style="list-style-type: none"> • Koncepti i përgjithshëm i sistemit të monitorimit të mbështetur në rezultate. • Analiza e boshllëqeve të sistemeve ekzistuese të monitorim-vlerësimit. • Organizimi institucional për monitorim-vlerësimin. • Vënia në eficiencë e sistemit të monitorim-vlerësimit me raportim të rregullt. 	<p>Ministria e Turizmit dhe Mjedisit</p> <p>(udhëheq)</p> <p>Ministria për Evropën dhe Punët e Jashtme</p> <p>Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë</p> <p>IGJEUIM-i</p>
<p>Nr.5:Nisma për informim dhe përfshirje të publikut</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rritja e kapaciteteve të institucioneve publike përkatëse për përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike. ▪ Rritja e ndërgjegjësimit dhe përfshirjes së shoqërisë civile për përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zhvillimi i kapaciteteve për institucionet shtetërore. • Punë afruese për informim nëpërmjet institucioneve arsimore. • Punë afruese dhe përfshirje me shoqërinë civile. • Shpërndarje e informacionit sektorëve ekonomikë përkatës. 	<p>Ministria e Turizmit dhe Mjedisit</p> <p>Ministria e Arsimit, Sportit dhe Rinisë</p> <p>Universitetet</p> <p>Mediat</p> <p>OJQ-ët</p>
<p>Nr. 6: Nisma për ngritjen e kapaciteteve për përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mbështetja përmes trajnimeve të synuara, e njohurive dhe zotësive personale të aktorëve dhe palëve të interesit të përfshirë në procesin e NAP-it. ▪ Mbështetja nga donatorë dhe institucionet e përqendrimit të njohurive e zhvillimit të strukturave institucionale, akteve nënligjore dhe 	<ul style="list-style-type: none"> • Të vlerësohen nevojat për trajnim dhe të hartohet plani i trajnimit. • Të realizohen trajnimet. • Masa të përzgjedhura të zhvillimit të kapaciteteve institucionale. 	<p>Ministria e Turizmit dhe Mjedisit</p> <p>UNDP-ja</p> <p>Agjenci donatore</p>

	politikave në sektorë të përzgjedhur të procesit të NAP-it.		
Veprime strategjike sektoriale dhe ndërsektoriale			
Nr. 7: Ujitje, kullim dhe mbrojtje nga përmbytje, me aftësi ripërtëritëse kundrejt ndryshimeve të klimës	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Llogaritja e nevojave për ujë dhe potencialit furnizues për kulturat bujqësore duke mbajtur në konsideratë ndryshimet klimatike. ▪ Përmirësimi i infrastrukturës dhe mirëmbajtjes për ujitjen dhe mbrojtjen nga përmbytjet. 	<ul style="list-style-type: none"> • Të rillogariten nevojat për ujitje në kuadër të ndryshimit të klimës. • Të vlerësohen rreziqete përmbytjes. • Të përzgjidhen veprimet prioritare për menaxhimin e rrezikut të përmbytjes në bazë të vlerësimeve të lartpërmendura. • Trajnime. 	MBZHR (udhëheq) Njësitë e vetqeverisjes vendore
Nr. 8: Menaxhimi i integruar i burimeve ujore	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Masat e përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike pasqyrohen në mënyrë adekuate në planin dhe procesin e zbatimit për planet e menaxhimit të baseneve lumore pilot si dhe do të jenë pjesë e Planeve të reja të menaxhimit të baseneve lumore. 	<ul style="list-style-type: none"> • Të integrohet përshtatja ndaj ndryshimit klimatik në planet e menaxhimit të baseneve lumore. • Procesi i zbatimit për planet e menaxhimit të baseneve lumore të hartohet në atë mënyrë që gjatë zbatimit të pasqyrohen mënyrë adekuate ndryshimet klimatike. 	MBZHR Këshilli Kombëtar i Ujit
Nr. 9: Përshtatja në sektorin bujqësor	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Përshtatje ndaj ndryshimeve klimatike në sektorin bujqësor nëpërmjet mbrojtjes së fermave, menaxhimit të rendimentit të kulturave bujqësore, sistemeve të informimit dhe menaxhimit të blegtorisë. 	<ul style="list-style-type: none"> • Infrastrukturë dhe praktika bujqësore të përshtatura. • Shërbime të përmirësuara informimi për fermeret. 	MBZHR-ja Autoriteti Kombëtar i Ushqimit Njësitë e vetqeverisjes vendore fermeret
Nr. 10 Nxitja e zbatimit të strategjisë së përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike për sektorin e shëndetësisë	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Përdorimi i qasjeve më të mira për mbajtjen në kontroll të sëmundjeve vektoriale, masave të shëndetit publik dhe gatishmërisë ndaj dukurive të motit ekstrem (valë e tënxehtit). 	<ul style="list-style-type: none"> • Ndërgjegjësim i publikut dhe trajnime. • Zhvillimi i kapaciteteve për institucionet shëndetësore. 	Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale Instituti i Shëndetit Publik IGJEUM-i Autoriteti Kombëtar i Ushqimit

Plani Kombëtar i Përshtatjes së Shqipërisë: Raporti i parë i progresit

<p>Nr. 11: Plan i integruar ndërsektorial për Zonën Bregdetare</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nxitja e përshtatjes në zonat bregdetare nëpërmjet planeve lokale. 	<ul style="list-style-type: none"> • Të futen dhe përshtaten instrumentet dhe politikat e BE-së në lidhje me ekosistemet dhe larminë biologjike të zonave bregdetare. • Të përforcohet i legjislacionit lidhur me ndërtimet në zonën bregdetare. • Të përmirësohet menaxhimi i zonave bregdetare. • Të mbahetnë kontroll erozioni • Të përshaten ndërtesat mendryshimet klimatike. • Të krijohen projekte konkrete pilote. 	<p>Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë/ Agjencia Kombëtare e Planifikimit të territorit</p> <p>OJQ-ët</p>
<p>Nr. 12: Nisma për përshtatje në nivel bashkie</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bashkive u jepen kompetencat për planet vendore të përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike. 	<ul style="list-style-type: none"> • Të ofrohet një udhëzues i cili do t'i ndihmojë bashkitë me njohuri të thjeshta, se si ta integrojnë përshtatjen ndaj ndryshimit klimatik në urbanistikë. • Trajnime, shërbime këshillimore. • Masa pilot për masat vendore të përshtatjes. 	<p>Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë/ Agjencia Kombëtare e Planifikimit të territorit</p> <p>Bashkitë në nivel vendor</p>
<p>Nr. 13: Përshtatja në turizëm</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hartohen objektiva dhe plane të integruara për sektorin e turizmit të cilët pasqyrojnë efektet e ndryshimeve klimatike. 	<ul style="list-style-type: none"> • Të sigurohet baza ligjore e nevojshme, strategjitë e përgjithshme dhe sektoriale, planet e veprimt etj., të cilat të përfshijnë politikat dhe masat e duhura. • Të përgatitet një strategji sektoriale që merr në konsideratë çështjet klimatike. • Të mbështeten sektorët vendorë dhe kombëtarë që merren me ndryshimet klimatike. 	<p>MZHETTS-ja</p>
<p>Nr. 14: Rritja e nivelit të gatishmërisë së mbrojtjes civile dhe të zvogëlimit të rrezikut të fatkeqësive natyrore</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rritja e kapacitetit të Drejtorisë së Përgjithshme të Emergjencave Civile për të parandaluar dhe kundërpërgjigjur fatkeqësive të lidhura me klimën. 	<ul style="list-style-type: none"> • Të përgatitete një harte rajonale të rrezikshmërisë së përmbytjeve sipas Direktivës së BE-së për Përmbytjet. • Të përgatitetnjë Sistem i Paralajmërimit të Hershëm të Përmbytjeve dhe integrimi i tij në Sistemin Evropian të Ndërgjegjësimit për Përmbytjet (EFAS) • Të përgatitet analiza kosto-përfitim, vendosje prioritetesh dhe financim i masave në fuqizimin e sistemeve të lajmërimit të përmbytjeve. 	<p>Ministria e Brendshme</p> <p>IGJEUM-i</p>

		<ul style="list-style-type: none"> • Ndërgjegjësimi / Dukshmëria/ komunikimi: të përmirësohet ndërgjegjësimi publik për përmbytjet, nëpërmjet informimit për rrishtun, sistemeve të sinjalizimit të hershëm dhe planeve që duhen ndjekur në rast situatë të jashtëzakonshme. • Të mbështetet Shqipëria në përgatitjen për anëtarësim në Mekanizmin e Bashkimit Evropian për Mbrojtjen Civile (EUCPM). • Të mbështetet IGJEUM-i për fuqizimin e rrejtit dhe shërbimeve hidrometeorologjike • 	
Nr. 15: Ndërtimi për Rikuperimin e Lagunës Kune-Vaini nëpërmjet Adaptimit me bazë Ekosistemin.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Efektet e ndryshimeve klimatike në sisteme Kune- Vainit do të adresohen përmes një sërë ndërhyrjesh përshtatëse përfshirë këtu Adaptimin me bazë Ekosistemin EbA 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rritja e aftësisë përshtatëse të qeverisjes lokale dhe komuniteteve që jetojnë pranë e sistemit lagunor të Kune-Vainit, ndaj ndryshimeve klimatike duke përdorur një gamë ndërhyrjesh në adaptim, përfshirë Adaptimin me bazë Ekosistemin ▪ Ndërtimi për Rikuperimin e Lagunës Kune-Vaini, nëpërmjet Adaptimit me bazë Ekosistemin, duke përdorur demonstrimin e praktikave më të mira dhe konkrete të EbA-s dhe ndërhyrje të tjera për përshtatjen • Rritja e ndërgjegjësimit të aktorëve lokale dhe kombëtare ndaj rreziqeve të ndryshimeve klimatike dhe rikuperimit nëpërmjet sistemit EbA për rritjen e rezistencës së komuniteteve lokale ndaj ndryshimit klimatike 	Ministria e Turizmit dhe Mjedisit GEF-i UNEP-i

C. Dokumentet kombëtare, rajonale dhe sektoriale të shqyrtuara për këtë raport të progresit

Lloji	Fokusi kryesor	Emri	viti	Në dispozicion
Kornizat e politikave	BE	Marrëveshja e Gjelbër e BE-së	2019	po
		Plani Ekonomik dhe Investiv i BE-së për Ballkanin Perëndimor	2020	po

Plani Kombëtar i Përshtatjes së Shqipërisë: Raporti i parë i progresit

rajonale (BE) dhe globale		Axhenda e Gjellbër e BE-së për Ballkanin Perëndimor	2020	po	
Strategjitë kombëtare afatgjata		Vizioni 2030 ose i ngjashëm		Nr	
		Strategjia Kombëtare për Integrimin Zhvillimor 2015–2020 (dhe e reja nëse është e disponueshme)	2015	po	
		Plani Kombëtar i Territorit 2015–2030		Nr	
		Strategjia ndërsektoriale mjedisore 2015–2020	2015	po	
		Vlerësimi i nevojave të Shqipërisë pas tërmetit	2020	po	
		Plani i rimëkëmbjes dhe reagimit socio-ekonomik i OKB-së në Shqipëri COVID-19	2020	po	
	Zonë bregdetare		Plani i Integruar Ndërsektorial për Bregdetin (draft)	2015	po
			Plani i Integruar Ndërsektorial për Bregdetin 2030	2017	po
			Plani i Integruar Ndërsektorial i Zonës Tiranë-Durrës 2030.	2017	po
Strategjitë afatgjata sektoriale	Energjisë	Strategjia e Energjisë	2018	po	
	Transporti	Plani i Sektorit të Transportit të Qëndrueshëm	2015	po	
	Turizmi	Strategjia Kombëtare për Zhvillimin e Qëndrueshëm të Turizmit 2019-2023	2019	po	
Ndryshimet Klimatike	Ndërsektoriale (zbutja dhe përshtatja)	Strategjia Kombëtare e Ndryshimeve Klimatike	2019	po	
		Komunikimi i Parë Kombëtar	2002	po	
		Komunikimi i Dytë Kombëtar	2009	po	
		Komunikimi i Tretë Kombëtar	2016	po	
	Adaptim	Raporti i përditësimit dyvjeçar (BUR)	2020	po	
		NDC i rishikuar 2021–2030	2021	po	
		Plani Kombëtar i Përshtatjes	2019	po	
	Adaptim	Komunikimi i Tretë Kombëtar	2014	po	
	Përshtatja (vendbanimet njerëzore, popullsia dhe turizmi)	Drafti i Komunikimit të Katërt Kombëtar <ul style="list-style-type: none"> ▪ Skenarët klimatikë ▪ Skenarët socio-ekonomikë 	2020	po	
	Përshtatja (Skenarët)	Portali i njohurive të Bankës Botërore për Ndryshimet Klimatike	2020	po	
		Drafti i Komunikimit të Katërt Kombëtar <ul style="list-style-type: none"> ▪ DRR ▪ Shëndeti ▪ Burimet ujore ▪ Bujqësia dhe pylltaria ▪ Tokat ▪ Gjinia 	2020	po	
Përshtatja (vendbanimet, popullsia dhe turizmi)	Plani i Veprimit për Përshtatjen e Tiranës	2015	po		

Përshtatja (nënkombëtare)	Në jug të vendit, duke përfshirë disa shtrirje të bregdetit: pellgu i lumit Vjose: vlerësimi i sistemeve hidroekologjike dhe socio-ekonomike të lumit Vjosë.	2017	po
	Jugperëndimi i Shqipërisë: rajonet e Vlorës, Gjirokastrës dhe Beratit (e paqartë nëse mbulon zonat bregdetare): vlerësimi i ndikimit social të përmytjeve në Shqipëri	2016	po
	Bregdeti verior i Adriatikut të Shqipërisë: Drini-Deltat e Lumit Mat: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Dokument politikash: Përshtatja ndaj ndryshimeve klimatike në deltën e lumit Drin-Mati dhe më gjerë Raporti i sintezës së projektit	2013	po
	Bregdeti i Adriatikut Verior të Shqipërisë, rajoni i Lezhës: MTR i projektit “Ndërtimi i qëndrueshmërisë së lagunës Kune-Vaini përmes përshtatjes me bazë ekosistemin (EbA)” ¹⁰	2019	po
Të tjerët	UN Women Albania: “Pabarazia gjinore dhe ndikimet e përmytjeve në Shqipëri”	2016	Nr
	INSTAT: Burra dhe gra në Shqipëri	2019	po

D. Pyetësor për palët e interesuara

Qartësia e roleve dhe përgjegjësi dhe koordinimi ndërsektorial

- a. Sa efektive janë strukturat qeverisëse për përshtatje në nivel kombëtar?
 1. Shumë efektive
 2. Efektive
 3. Mesatarisht efektive
 4. Disi efektive
 5. I paefektshëm
 6. I pasigurt/Pa përgjigje
- b. Sa të qarta janë roli dhe përgjegjësitë në zbatimin e PKP-së?
 1. Shumë efektive
 2. Efektive
 3. Mesatarisht efektive
 4. Disi efektive
 5. I paefektshëm
 6. I pasigurt/VP përgjigje
- c. Sa efektiv është koordinimi i përshtatjes për të siguruar koherencën dhe efektivitetin e përshtatjes?
 1. Shumë efektive
 2. Efektive
 3. Mesatarisht efektive
 4. Disi efektive
 5. I paefektshëm
 6. I pasigurt/VP përgjigje

¹⁰Sistemi i lagunës Kune-Vaini është pjesë e deltës së lumit Drin-Mati.

- d. Si është koordinimi me sektorët e tjerë për përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike?
1. Shumë efektive
 2. Efektive
 3. Mesatarisht efektive
 4. Disi efektive
 5. I paefektshëm
 6. I pasigurt/VP përgjigje

Kapaciteti i Agjencisë për zbatimin e PKP-së: ndërgjegjësimi i palëve të interesuara, vlerësimet e rrezikut

- a. Si do ti vlerësonit njohuritë e sektorit tuaj mbi rreziqet klimatike?
- b. Si do ti vlerësonit njohuritë e sektorit tuaj mbi përshtatjen klimatike?
- c. Si do ta vlerësonit kapacitetin e përgjithshëm teknik të sektorit tuaj në CCA?
- d. Cilat janë nevojat kryesore të sektorit tuaj për të mbështetur zbatimin e PKP-së?

Financimi: mbështetje për përshtatje, buxhetim

- a. Cilat janë mbështetja kryesore teknike dhe financiare për përpjekjet e përshtatjes së kombit nga mekanizmat lokalë, rajonalë dhe ndërkombëtarë?
- b. Sa mirë janë të integruara aktivitetet e përshtatjes në buxhetin afatmesëm dhe procesin e raportimit?

Shkëmbimi i informacionit: njohuri mbi ndryshimet klimatike

- a. Si po bëhet mbledhja, përpilimi, përpunimi dhe shpërndarja e të dhënave, informacionit dhe njohurive mbi ndryshimet klimatike?
- b. A janë vlerësuar rreziqet klimatike dhe cenueshmëria në sektorin tuaj?
- c. A ka sektori juaj akses në parashikime të besueshme të motit dhe klimës?

Çështjet ndërsektoriale: konsiderata gjinore dhe M&V

- a. Si është konsideruar tema e gjinisë dhe përfshirjes sociale në zbatimin e PKP?
- b. Si po bëhet aktualisht M&V i përshtatjes? Cilat janë sistemet ekzistuese të M&V?

E. Statusi i Zbatimit të Masave Përshtatëse të PKP-së nga VP

Masat Raportuar si të përfunduara - PKP-ja e Shqipërisë, 2019–2023

VP 1:

- Krijimi i një njësie për ndryshimet klimatike në MTM.

VP 2:

- GNPNK do të vendosë për një projekt pilot për integrimin e çështjeve të përshtatjes cdo vit që do të kryhet nga një ministri/sektori përkatës dhe do të mbështetet nga MTM në lidhje me inputet e ekspertëve.

VP 3:

- Zhvillimi i kapaciteteve për Autoritetin Kombëtar të Përcaktuar dhe njësinë e klimës në MTM, duke përfshirë palët e interesuara në procesin e PKP-së.
- Mbështetje për gatishmërinë nga GCF.

VP 5:

- Kryerja e një vlerësimi të nevojave për trajnim dhe dhënia e kontributeve të synuara trajnuese të personelit përkatës të institucioneve publike.
- Hartimi i moduleve edukuese mbi ndryshimet klimatike dhe prezantimi i fushatave në shkolla.
- Rritje e ndërgjegjësimit nëpërmjet fushatave (mediave, organizatave të shoqërisë civile etj).

VP 6:

- Ministria e Turizmit dhe Mjedisit do të hartojë një plan koherent trajnimi me mbështetjen e donatorëve që janë aktivë në këtë fushë. Plani i trajnimit do të përcaktojë se cilat boshllëqe në njohuri do të trajtohen për cilin veprim të procesit të NAP-it. Plani do të përcaktojë edhe burimet dhe mbështetjen për kontributet e trajnimit.

VP 8:

- Ekspertë të ndryshimeve klimatike do të përfshihen në procesin e konsultimit, për të shfrytëzuar përvojat në proceset e përshtatjes në Shqipëri dhe për të dhënë më shumë orientim mbi përgatitjen e planeve të menaxhimit të baseneve ujore lidhur me aspektin e ndryshimeve klimatike.
- Procesi i zbatimit për RBMP-të do të hartohet në një mënyrë që ndryshimi i klimës të reflektohet në mënyrë adekuate gjatë zbatimit.

VP 9:

- Forcimi i kapaciteteve njerëzore për përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike për fermerët përmes trajnimeve dhe seminareve.

VP 10:

- Ndërgjegjësimi i publikut për ndikimet e ndryshimeve klimatike në shëndet. Përfshirja e pasojave shëndetësore të ndryshimeve klimatike në fushatat e ndërgjegjësimit në kuadër të veprimit prioritar nr.6.

VP 15:

- Trajnime të zhvilluara mbi adaptimin me bazë ekosistemin (EbA) për përfaqësues lokalë dhe ndërkombëtarë.

Plani Kombëtar i Përshtatjes së Shqipërisë: Raporti i parë i progresit

- Prodhimi i udhëzuesve teknikë në zbatimin e veprimeve përshatëse ndaj ndryshimeve klimatike duke përdorur EbA-n.
- Zbatimi i një sërë ndërhyrjesh përfshirë EBA-n në sistemin lagunor të Kune-Vainit.
- Krijimi i një strategjie për monitorimin e ndërhyrjeve të EbA-s.
- Zhvillimi i fushatave ndërgjegjësuese mbi avantazhet e adaptimit me bazë ekosistemin.

Masat e raportuara si të përfunduara pjesërisht – PKP e Shqipërisë, 2019-2023

VP 2:

- Integrimi i përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike mund të mbështetet dhe të vihet në eficiencë nëpërmjet një pakete me instrumente të ndryshme, si thjerra klimatike, reziliencaklimatike, vlerësimi mjedisor strategjik me ndjeshmëri klimatike dhe treguesit e shpenzimeve klimatike. Kjo paketë instrumentesh do të shtjellohet dhe përcaktohet për situatën shqiptare nëpërmjet kontributit të ekspertëve
- Asistenca e BE-së për ndjekjen në mënyrë sistematike të shpenzimeve brenda kuadrit të IPA-s në kuadër të aspekteve klimatike. Raportimi për asistencën e BE-së do të përfshijë përfundimet në lidhje me shkallën e integritit të çështjeve klimatike.

VP 5:

- Organizimi i dëgjësave dhe debateve publike për aktivitetet e lidhura me përshtatjen.
- Përfshirja e informacioneve klimatike në shërbimet mbështetëse për bujqit.

VP 9:

- Forcimi i kapaciteteve në institutet kërkimore në lidhje me përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike.

VP 13:

- Sigurohet baza ligjore e nevojshme, strategjitë e përgjithshme dhe sektoriale, planet e veprimit etj., të cilët të përfshijnë politikat dhe masat e duhura
- Përgatitet një strategji sektoriale që merr në konsideratë çështjet klimatike
- Përgatitja e një sistemi të paralajmërimit të hershëm të përmbytjeve dhe përmirësimi i komunikimit dhe shkëmbimit të të dhënave me sistemin evropian të ndërgjegjësimit për përmbytjet (EFAS)

Masat e raportuara si në vazhdim – PKP e Shqipërisë, 2019-2023

VP 1:

- Ngritja e kapaciteteve për pikat fokale nga donatorët.
- Takime të rregullta të GNPKNK për drejtimin e përgjithshëm dhe mbi temat kryesore të zgjedhura për çdo sesion. Takimet e GNPKNK do të përfshijnë raportim të rregullt nga ministritë e sektorit përgjegjës për progresin e ZM-ve të tyre.

VP 2:

- Asistencë BE-së për ndjekjen sistematike të shpenzimeve brenda kornizës së IPA-s për aspektet klimatike. Raportimi për ndihmën e BE-së do të përfshijë konkluzione në lidhje me shtrirjen e integritit të klimës.

VP 3:

- Rritja e aksesit në financimin e klimës (brenda 24 muajve).

VP 5:

- Zhvillimi i kapaciteteve për institucionet publike.
- Përmirësimi i komunikimit ndërmjet institucioneve publike dhe shpërndarjes së informacionit përkatës për klimën.
- Përhapja përmes institucioneve arsimore.
- Përfshini njohuritë për ndryshimet klimatike në kurrikulat përkatëse arsimore.
- Shtrirja dhe përfshirja e shoqërisë civile.

VP 6:

- Masat e përzgjedhura të zhvillimit të kapaciteteve institucionale do të mbështeten gjatë procesit të PKP-së dhe në bazë të kërkesës. Temat mund të përfshijnë zhvillimin e mekanizmave të përpunimit dhe vlerësimit të të dhënave në lidhje me ndryshimet klimatike, mbështetjen e kapaciteteve institucionale për financimin e klimës, zhvillimin e kapaciteteve të reagimit ndaj emergjencave, veçanërisht në fushën e menaxhimit të rrezikut nga përmblytjet, zhvillimin e kapaciteteve për AZHB dhe njësinë klimatike në MM, zhvillimin e rregullimet rregullatore (p.sh. për standardet e infrastrukturës elastike).

VP 7:

- Hartimi i një plani për reduktimin e erozionit nga bimët.
- Forcimi i strukturave dhe ngritja e kapaciteteve të Institutit të Gjeoshkencave, Energjisë, Ujit dhe Mjedisit (IGJEUM) për ndërtimin e një sistemi të shkëmbimit të të dhënave hidrologjike.
- Rehabilitimi dhe rritja e sigurisë për 210 diga pas studimit të BB-së 2009.
- Forcimi i strukturave në ndërhyrjet dhe prurjet në shtretërit e lumenjve.
- Studime dhe projekte zbatimi për ndërtimin e strukturave të mbrojtjes nga përmblytjet .

VP 8:

- Lista e masave të propozuara do të vlerësohet në aspektin e ndryshimeve klimatike.
- Katër planet e tjera të menaxhimit të pellgjeve lumore do të fillojnë fazën e projektimit dhe ndryshimet klimatike do të reflektohen në fazat e projektimit dhe zbatimit.

VP 9:

- Ndryshimi i teknikave të kultivimit.

- Punimi mbrojtësi tokës, diversifikimi dhe rrotacioni i kulturave bujqësore.
- Përdorimi i varieteteve/hibridëve bujqësorë që e durojnë të nxehtindhe thatësirën.
- Optimizimi i kohës së operacioneve (mbjelljes, faktorëve të prodhimit, ujitjes, korrjes a vjeljes).
- Rajonalizimi i kulturave bujqësore duke marrë parasysh ndikimin e ndryshimeve klimatike.
- Rehabilitimi dhe modernizimi i infrastrukturës ujitëse.
- Sigurimi i kullimit, me përparësi në ultësirën perëndimore, nëpërmjet administrimit të qëndrueshëm të sistemeve të kullimit dhe mbrojtjes nga përmytjet. Rehabilitimi dhe përmirësimi i infrastrukturës ekzistuese.

F. Lista e projekteve të tjera të përshtatjes

Tabela F1. Projektet e dimensionit rajonal

Nr.	Emri i projektit	Donator	Buxheti	Pala e interesit në Shqipëri	Statusi	URL
1	Menaxhimi i integruar i rrezikut ndërkufitar të përmbytjeve rezistente ndaj klimës në pellgun e lumit Drin në Ballkanin Perëndimor (Shqipëri, Ish Republika Jugosllave e Maqedonisë, Mali i Zi)	Fondi i Përshtatjes	9,927,750 USD	Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore	Në vazhdim	https://www.adaptation-undp.org/projects/integrated-climate-resilient-transboundary-flood-risk-management-drin-river-basin-ëestern
2	Përshtatja ndaj ndryshimeve klimatike përmes menaxhimit ndërkufitar të rrezikut nga përmbytjet në Ballkanin Perëndimor	BMZ	N/A	MoTE, MoARD, NAPA, IGEO, bashkia Tiranë	Përfunduar në 2022	https://www.giz.de/en/ëorldëide/29000.html
3	Zgjidhje të bazuara në natyrë në Ballkanin Perëndimor - ADAPT	SIDA	2.480.202 euro	Ministria e Turizmit dhe Mjedisit (MTT)	Përfunduar në 2022	https://www.iucn.org/regions/eastern-europe-and-central-asia/projects/adapt-nature-based-solutions-ëestern-balkans
4	Vlerësimi Rajonal për Evropën Juglindore Implikimet e sigurisë të ndryshimeve klimatike	OSBE	N/A	Ministria e Turizmit dhe Mjedisit	Përfunduar në 2020	https://www.osce.org/secretariat/484148
5	Urazim i Hendekut për Inovacione në Rezistencën ndaj Fatkeqësive – Projekti BRIGAIID	Horizonti i BE-së 2020	227 796 euro	Agjencia Kombëtare e Planifikimit të Territorit	Përfunduar në 2020	https://cordis.europa.eu/project/id/700699

Plani Kombëtar i Përshtatjes së Shqipërisë: Raporti i parë i progresit

Nr.	Emri i projektit	Donator	Buxheti	Pala e interesit në Shqipëri	Statusi	URL
6	Rritja e kapaciteteve për reduktimin dhe menaxhimin e rrezikut nga fatkeqësitë dhe përfshirjen e praktikave të përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike në sektorin bujqësor në Ballkanin Perëndimor	FAO	485 000 USD	Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural	Përfunduar në 2018	https://www.fao.org/publications/card/en/c/I9148EN/
7	Rrjeti Rajonal i Anëtarësimit të Mjedisit dhe Klimës (ECRAN) projekt (rajonal).	BE		MoTE		http://www.ecranetëork.org/
8	Institucioni i Sigurimit të Rrezikut të Katastrofave të Evropës Juglindore dhe Kaukazit	GEF-Banka Botërore	27 000 000 USD		Përfunduar në vitin 2016	https://www.thegef.org/projects-operations/projects/4515
9	Ndërtimi i qëndrueshmërisë ndaj fatkeqësive në Ballkanin Perëndimor dhe Turqi	IVP e BE-së UNISDR ËMO	N/A	IGEO	Përfunduar në vitin 2014	https://library.ëmo.int/doc_num.php?explnum_id=9744

Tabela F 2. Projektet e dimensionit ndërkufitar

Emri/Institucioni përgjegjës/Donatori	Donator	Buxheti	Pala e interesit në Shqipëri	Statusi	URL
Përmirësimi i gatishmërisë ndaj zjarrit në pyje në Greqi dhe Shqipëri ZJARRI-PREP	Interreg-IVP CBC Greqi-Shqipëri	2 499 235 euro	Ministria e Mbrojtjes, Agjencia Kombëtare e Mbrojtjes Civile, Bashkia Berat	Përfunduar në 2022	https://greece-albania.eu/projects/improved-forest-fire-preparedness-greece-and-albania-fire-prep
Planifikimi efektiv i godinave të shkollave për mjedisin dhe ndryshimet klimatike Përshtatja e shënuesit Rio 1	Interreg-IVP CBC Itali-Shqipëri-Mali i Zi	722 500 euro	Bashkia Vlore	Përfunduar në 2022 2020 – 2022	https://effects.italy-albania-montenegro.eu
Komunitete të qëndrueshme dhe pothuajse zero emetim dhe roli i ndërtesave publike nZCom Përshtatja e shënuesit Rio 1	Interreg-IVP CBC Greqi-Shqipëri	1 166 649 euro	Bashkia Devoll (356,350,00 euro)	Përfunduar në 2022	https://greece-albania.eu/projects/sustainable-and-almost-zero-emission-communities-and-the-role-public-buildings
HUB Plus Rajonal i Efikasitetit të Energjisë REEHUB PLUS Përshtatja e shënuesit Rio 1	Interreg-IVP CBC Itali-Shqipëri-Mali i Zi	744 800 euro	Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë, Instituti për Kërkim dhe Zhvillim Barleti	Përfunduar në 2022 2020 - 2022	https://reehubplus.italy-albania-montenegro.eu/
Përmbytjet dhe pyjet e mëdha të zjarrit, parashikimi, parashikimi dhe menaxhimi i emergjencave TË JENI GATI	Interreg-IVP CBC Itali-Shqipëri-Mali i Zi	5 893 686 euro	Ministria e Mbrojtjes	Përfunduar në 2022 2019 / 2022	https://tobeready.italy-albania-montenegro.eu/

Plani Kombëtar i Përshtatjes së Shqipërisë: Raporti i parë i progresit

Emri/Institucioni përgjegjës/Donatori	Donator	Buxheti	Pala e interesit në Shqipëri	Statusi	URL
Aleanca ndërkufitare e Adriatikut për promovimin e efijencës së energjisë dhe përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike	Interreg-IVP CBC Itali- Shqipëri- Mali i Zi	684 874 euro	Bashkia Malesi e Madhe	Përfunduar në 2021 2017-2021	https://adriaalliance.italy-albania-montenegro.eu
Ko-dizajnimi dhe zbatimi i veprimit lokal të energjisë së qëndrueshme BASHKËPASTRIT Përshtatja e shënuesit Rio 1	Interreg-IVP CBC Itali- Shqipëri- Mali i Zi	693 350 euro	Bashkia Vlore	Përfunduar në 2021 2020 - 2021	https://coclean.italy-albania-montenegro.eu
Energjia e Rinovueshme për Optimizimin e Burimeve në Burimet e Zonave Industriale Përshtatja e shënuesit Rio 1	Interreg-IVP CBC Itali- Shqipëri- Mali i Zi	55 000 euro	Qendra për Zhvillim Ekonomik dhe Marrëdhënie Ndërkombëtare	Përfunduar në 2021 2020-2021	https://www.italy-albania-montenegro.eu/resources
Bashkëpunimi ndërkufitar për efijencën e energjisë duke përdorur energjinë diellore SOLIS Përshtatja e shënuesit Rio 1	Interreg-IVP CBC Greqi- Shqipëri	1 932 686 euro	Bashkia Finiq	Përfunduar në 2020 (24 muaj)	https://greece-albania.eu/projects/cross-border-cooperation-for-energy-efficiency-using-solar-energy
Drejtimi i rrugës për të përmirësuar efikasitetin e energjisë në shkollat publike dhe përhapjen e përdorimit të	Interreg-IVP CBC Greqi- Shqipëri	549 787 euro	Agjencia Kombëtare e Burimeve Natyrore, Bashkia Dropull, Bashkia Korçë	Përfunduar në 2020	https://2014-2020.greece-albania.eu/projects/leading-the-ëay-improve-energy-efficiency-public-schools-and-propagate-the-use-

Plani Kombëtar i Përshtatjes së Shqipërisë: Raporti i parë i progresit

Emri/Institucioni përgjegjës/Donatori	Donator	Buxheti	Pala e interesit në Shqipëri	Statusi	URL
Burimeve të Rinovueshme të Energjisë Përshtatja e shënuesit Rio 1					renewable-energy-sources https://godigitalmedia.net/it/portfolio/led-albania-greece/
Modeli trepalësh i mbrojtjes civile: Mënyrat, Mjetet dhe Sfidat për Sigurinë Tonë	Interreg-IVP CBC Itali- Shqipëri- Mali i Zi	979 400 euro	Këshilli i Qarkut Lezhë, Fondacioni “Partneriteti për Zhvillim”	Përfunduar në 2020 2018-2020	https://3ëatchout.italy-albania-montenegro.eu

Tabela F3 . Projektet e dimensionit kombëtar

Emri	Donator	Buxheti	Pala e interesit në Shqipëri	Statusi	URL
Avancimi i planifikimit të Shqipërisë për përshtatjen afatmesme dhe afatgjatë nëpërmjet zhvillimit të një procesi PKP	GCF	2 997 907 USD	MTPT 8 bashkitë (Vlorë, Durrës, Krujë , Elbasan, Fier, Gjirokastër , Kukës , Përmet)	Në vazhdim 2021–2024	https://www.adaptation-undp.org/projects/naps-gcf-albania
Promovimi i përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike dhe menaxhimit të rrezikut nga fatkeqësitë në kuadër të integritimit në BE. Numri i projektit REF 621117-EPP-1-2020-1-AL-EPPJMO-MODULE. Në kuadër të moduleve Erasmus dhe Jean Monnet.	BE		Fakulteti Ekonomik. UT	Në vazhdim 2021–2023	

Plani Kombëtar i Përshtatjes së Shqipërisë: Raporti i parë i progresit

Emri	Donator	Buxheti	Pala e interesit në Shqipëri	Statusi	URL
Mundësimi i Aktiviteteve për Përgatitjen e Komunikimit të Katërt Kombëtar dhe Raportit të Parë Përditësues Dyvjeçar sipas Konventës Kuadër të Kombeve të Bashkuara për Ndryshimet Klimatike	GEF/UN DP		Ministria e Turizmit dhe Mjedisit	Përfunduar në 2022	https://www.undp.org/albania/publications/fourth-national-communication-albania-climate-change
Asistencë teknike për infrastrukturën e mbrojtjes nga përmbytjet në Shqipëri	WBIF	850 000 euro	Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural dhe Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore	Përfunduar në 2021 2020–2021	https://wbif.eu/news-details/completion-eu-funded-technical-assistance-flood-protection-infrastructure-albania
Program për përmirësimin e sistemit kombëtar të paralajmërimit të hershëm dhe parandalimit të përmbytjeve në Shqipëri PRO NEËS	BE IVP II	2 281 404 euro	Drejtoria e Përgjithshme Shqiptare për Emergjencat Civile	Përfunduar në 2021 2017–2021	https://www.eeas.europa.eu/delegations/albania/pronees-programme-improving-national-early-earning-system-and-flood-prevention_en?s=214
Ndërtimi i elasticitetit të sistemit të lagunës Kune-Vaini përmes EbA	GEF	1 903 000 USD	Ministria e Mjedisit, Pyjeve dhe Administrimit të Ujërave	Përfunduar në 2020 2015–2020	https://www.thegef.org/projects-operations/projects/5386#:~:text=Search-,Building%20the%20Resilience%20of%20Kune%2DVaini%20Lagoon%20through%20Ecosystem%2Dbased,of%20adaptation%20ndërhyrje%20përfshirë%20EbA
Ndërtimi Institucional për Zbatimin e Acquis Mjedisore dhe Klimatike - IBECA	IVP e BE-së	1 800 000 euro	Ministria e Mjedisit	Përfunduar në 2018 2015–2018	https://www.cmcc.it/projects/ibeca-asistencë-teknike-për-ndërtimin-institucional-të-ministrisë-e-

Plani Kombëtar i Përshtatjes së Shqipërisë: Raporti i parë i progresit

Emri	Donator	Buxheti	Pala e interesit në Shqipëri	Statusi	URL
					mjedisit-në-zbatimin-mjedisin-dhe-klimë-acquis-albania
Mundësimi i Shqipërisë që të përgatisë Komunikimin e Tretë Kombëtar në përgjigje të angazhimeve të saj	GEF	481 018 USD	Ministria e Mjedisit	Përfunduar në vitin 2016	https://unfccc.int/sites/default/files/resource/Albania%20NC3_13%20Tetor%202016_0.pdf
Identifikimi dhe zbatimi i masave të reagimit adaptues në deltat e lumit Drin-Mati	GEF	1,959,525 USD	Ministria e Mjedisit, Pyjeve dhe Administrimit të Ujërave	Përfunduar në 2016 2008–2016	https://www.thegef.org/projects-operations/projects/3515
Projekti për zbutjen dhe përshtatjen e rrezikut nga fatkeqësitë	Banka Boterore	9.16 milionë dollarë	IGEO, Ministria e Brendshme	Përfunduar në vitin 2013	https://documents.earthbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/435881468191362326/data-sheet

Tabela F 4. Projektet e drejtuara nga OJQ-të

Emri/Institucioni përgjegjës/Donatori	Donator	Buxheti	Pala e interesit në Shqipëri	Statusi	URL
Pyllëzimi si zgjidhje natyrore për mbrojtjen e klimës dhe biodiversitetit në Parkun Kombëtar Divjakë-Karavasta /GEF- Milieukontakt	GEF		Agjencia Kombëtare e Zonave të Mbrojtura dhe Agjencia Rajonale e Zonave të Mbrojtura Fier	Përfunduar në 2021 2021–2021	https://milieukontakt.org/?project=forestation-as-a-natural-solution-for-climate-and-biodiversity-protection-in-divjaka-karavasta-national-park&lang=en
Plani lokal i ZRRF në Bashkinë Lezhë	PNUD, Co-Plan		Bashkia Lezhë	Përfunduar në 2020	https://www.undp.org/albania/publications/preparation-local-disaster-risk-reduction-plan-municipality-lezha
Projekti CRESSIDA Ndërtimi i qëndrueshmërisë së komunitetit lokal për zhvillimin e qëndrueshëm të pellgjeve ujëmbledhëse në Evropën Juglindore	US EPA/REC	440 000 euro	Komunitete të zgjedhura lokale të vendosura përgjatë pellgjeve ujëmbledhëse të lumenjve Drin dhe Drina	Përfunduar në vitin 2019	https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6530910/
Dëmet e shkaktuara nga fatkeqësitë natyrore në Shqipëri				Përfunduar në 2018	https://milieukontakt.org/?project=damage-caused-by-natural-disasters-in-albania&lang=en
Zhvillimi i kapaciteteve të Shqipërisë për një angazhim efektiv me GCF	UNEP, URI	300 000 USD	Ministria e Mjedisit. GNPNK	Përfunduar në 2020	https://uri.org.al/?s=Programi+vend+përfundimtar+Shqipëri

G. Metodologjia për integrimin e pershtatjes ndaj ndryshimeve klimatike në politika/plane/strategji

01. Cila është shkalla e integritit të çështjeve të përshtatjes në Strategjinë Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim (SKZHI) 2014-2020?

	0 = i dobët	1 = mjaft i dobët	2 = as i dobët as i fortë	3 = mjaft i fortë	4 = i fortë	N/A
Gjendja e tanishme						
Synimi strategjik						

Justifikim:

02. Cila është shkalla e integritit të çështjeve të përshtatjes në strategjitë sektoriale përkatëse?

	0 = i dobët	1 = mjaft i dobët	2 = as i dobët as i fortë	3 = mjaft i fortë	4 = i fortë	N/A
Gjendja e tanishme						
Synimi strategjik						

Justifikim:

